

Iceland
Liechtenstein Norway
Norway grants grants

Správa o právnom štáte 2023 – Slovensko

Implementuje:

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ
STREDISKO
PRE ĽUDSKÉ PRÁVA

EUROPEAN UNION AGENCY
FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

ENNHRI 10 YEARS

European Network of
National Human Rights Institutions

Názov: Správa o právnom štáte 2023 – Slovensko

Vydalo: Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, Bratislava, 2023

Autorka: Eva Kluková

Za obsah a jazykovú úpravu zodpovedá autorka. Text neprešiel jazykovou korektúrou.

Grafika: Iveta Tatarková

Fotografie použité v tejto publikácii sú ilustračné a boli riadne licencované z freepik.com

ISBN: **978-80-99917-76-8** (online)

978-80-99917-75-1 (tlač)

Projekt s názvom „Podpora vnútroštátnych inštitúcií pre ľudské práva pri monitorovaní základných práv a ľudskoprávných aspektov právneho štátu“ získal finančné prostriedky z Islandu, Lichtenštajnska a Nórska prostredníctvom Grantov EHP a Nórska pre regionálnu spoluprácu vo výške 194 982,50 €. Cieľom projektu je posilniť postavenie vnútroštátnych inštitúcií pre ľudské práva a ich schopnosť zapojiť sa do procesov uplatňovania základných práv a zásad právneho štátu v rámci mechanizmov EÚ.

Iceland
Liechtenstein **Norway**
Norway grants **grants**

Spoločným úsilím k zelenej, konkurencieschopnej a inkluzívnej Európe

<https://eeagrants.org/>

Obsah

Úvod	5
Dopady Správy o právnom štáte za rok 2022	5
Vplyv na činnosť inštitúcie	5
Následné iniciatívy inštitúcie	6
Odporúčania NHRI pre tvorcov národných a európskych politik	7
Vykonávanie odporúčaní regionálnych aktérov a inštitúcie NHRI v oblasti právneho štátu (z predchádzajúceho roka) a opatrenia prijaté inštitúciou NHRI na uľahčenie vykonávania	8
Opatrenia štátnych orgánov v nadväznosti na odporúčania regionálnych aktérov v oblasti právneho štátu	8
Opatrenia štátnych orgánov v nadväznosti na odporúčania inštitúcie NHRI týkajúce sa právneho štátu	10
Následné opatrenia inštitúcie NHRI na podporu vykonávania odporúčaní regionálnych aktérov	11
Nezávislosť a účinnosť NHRI	13
Status medzinárodnej akreditácie a odporúčania podvýboru pre akreditáciu	13
Následné opatrenia v nadväznosti na odporúčania podvýboru pre akreditáciu a príslušný vývoj	14
Regulačný rámec	14
Umožnenie a bezpečný priestor	15
Udalosti dôležité pre nezávislé a účinné plnenie mandátu NHR	17
Odporúčania inštitúcie NHRI pre vnútroštátne a regionálne orgány	18
Obhajcovia ľudských práv a priestor občianskej spoločnosti	19
Zákony, opatrenia a postupy, ktoré majú negatívny vplyv na priestor občianskej spoločnosti a/alebo na činnosť obhajcov ľudských práv	19
Prístup k aktérom občianskej spoločnosti a ich zapojenie do tvorby práva a politiky	21
Zneužívanie zákonov na zastrašovanie aktérov občianskej spoločnosti vrátane strategických žalôb proti verejnej účasti	22
Opatrenia prijaté štátnymi orgánmi na ochranu a podporu občianskeho priestoru	24
Úloha NHRI pri podpore a ochrane priestoru občianskej spoločnosti a obhajcov ľudských práv	25
Odporúčania inštitúcie NHRI pre vnútroštátne a regionálne orgány	26
Vykonávanie rozsudkov európskych súdov	27
Hodnotenie následných činností štátnych orgánov	27
Zásadné rozsudky európskych súdov, ktoré čakajú na vykonanie	28
Opatrenia inštitúcie NHRI na podporu vykonávania rozsudkov európskych súdov	31
Odporúčania inštitúcie NHRI pre vnútroštátne a regionálne orgány	32

Ďalšie výzvy v oblasti právneho štátu a ľudských práv	35
Odporúčania inštitúcie NHRI pre vnútroštátne a regionálne orgány	36
Príloha 1 - Odporúčania Slovenského národného strediska pre ľudské práva	37
Príloha 2 – Prípady Európskeho súdu pre ľudské práva proti Slovensku	44
Tabuľka 1 – Rozhodnuté prípady	44
Tabuľka 2 – Urovnanie sporu z mierom	47

ÚVOD

Dopady Správy o právnom štáte za rok 2022

Vplyv na činnosť inštitúcie

Od roku 2020 pripravuje Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, na základe mandátu národnej inštitúcie pre podporu a ochranu ľudských práv, správu o právnom štáte v Slovenskej republike za príslušný rok. Táto správa tvorí súčasť podania Európskej siete národných inštitúcií na podporu a ochranu ľudských práv do Európskeho mechanizmu právneho štátu. Publikácia predstavuje preklad kapitoly o Slovensku, ktorá je súčasťou Správy o právnom štáte 2023, ktorú vydala Európska komisia v angličtine v júli 2023.¹

Slovenská NHRI informuje, že oblasť právneho štátu sa stala jednou zo strategických oblastí práce inštitúcie a v pripravovanom pláne činnosti na rok 2023 sa rozhodla venovať osobitnú pozornosť problematike demokracie, právneho štátu a priestoru pre organizácie občianskej spoločnosti (OOS) a obhajcov ľudských práv.²

Okrem toho stredisko realizovalo osobitný projekt v oblasti právneho štátu s názvom „Podpora inovatívnych prístupov k monitorovaniu právneho štátu na Slovensku“, ktorý bol podporený finančným príspevkom Ministerstva zahraničných vecí Holandska. Hlavným cieľom projektu bolo vyvinúť praktický a ľahko použiteľný nástroj na zlepšenie monitorovania stavu právneho štátu na Slovensku.³ V spolupráci s Centrom pre medzinárodnú právnú spoluprácu vypracovala slovenská

NHRI koncepcný rámec právneho štátu a novú špecifickú metodiku,⁴ ktoré prešli dôkladným participatívnym procesom za účasti a zapojenia medzinárodných a národných zainteresovaných strán vrátane štátnych orgánov, občianskej spoločnosti a jednotlivých expertov.

Slovenská NHRI konštatuje, že cieľom monitorovacieho nástroja je poskytnúť relevantné a komplexné informácie o stave právneho štátu vo vybraných oblastiach. Jeho funkcie umožňujú upozorniť na oblasti, v ktorých sa dosiahol významný pokrok, a naopak, upozorniť aj na oblasti, v ktorých sa nedosiahol žiadny pokrok alebo v ktorých sa štandardy zhoršili. Jeho cieľom je tiež podporovať a iniciovať verejnú diskusiu o potrebe ďalších legislatívnych a politických návrhov alebo reforiem oblastí, v ktorých boli zistené priepastné nedostatky.

Prvý prototyp vytvoreného monitorovacieho nástroja je k dispozícii na webovej stránke strediska⁵. Všetkým zainteresovaným stranám sú k dispozícii aj ďalšie výstupy projektu, ako napríklad koncepcný rámec právneho štátu a metodika sledovania alebo krátke video, ktoré ho predstavuje.⁶

V októbri 2022 začalo stredisko realizovať nový projekt s názvom „Podpora národných

1 Pozri Európska komisia, Správa o právnom štáte 2023 (v angličtine) https://commission.europa.eu/publications/2023-rule-law-report-communication-and-country-chapters_en.

2 Pozri plán činnosti slovenskej NHRI.

3 Pozri Slovenské národné stredisko pre ľudské práva.

4 Pozri sekciu „Projekty“ na webovom sídle Slovenského národného strediska pre ľudské práva.

5 Pozri nástroj na sledovanie právneho štátu – SNSLP.

6 Pozri sekciu „Projekty“ na webovom sídle Slovenského národného strediska pre ľudské práva.

inštitúcií pre ľudské práva pri monitorovaní základných práv a aspektov základných práv v oblasti právneho štátu⁷, ktorý je financovaný z Fondu pre regionálnu spoluprácu v rámci grantov EHP a Nórska a realizuje sa spolu s Agentúrou EÚ pre základné práva (ďalej len „FRA“) ako vedúcim partnerom, ENNHRI ako odborným partnerom a šiestimi ďalšími národnými inštitúciami pre ľudské práva (ďalej len „NHRI“). Cieľom projektu je zlepšiť využívanie Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta EÚ“) zo strany NHRI a iných vnútroštátnych orgánov, posilniť kapacity NHRI na monitorovanie základných práv

a právneho štátu a monitorovať dodržiavanie základných práv pri implementácii fondov EÚ. Na národnej úrovni stredisko v roku 2022 vymenovalo svojich expertov, aby sa podieľali na tvorbe a revízii Indexu participácie, projektu realizovaného v rámci Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti.⁸ Cieľom Indexu je vytvoriť stabilný nástroj na monitorovanie a hodnotenie podmienok a stavu participácie v prostredí ústredných orgánov štátnej správy na Slovensku.

Následné iniciatívy inštitúcie

V roku 2022 stredisko pokračovalo v advokačných a osvetových aktivitách najmä vo forme spolupráce s medzinárodnými, regionálnymi a národnými zainteresovanými stranami.

Napríklad vo februári 2022 sa slovenská NHRI zúčastnila na odbornom stretnutí so zástupcami EK, na ktorom sa diskutovalo o konkrétnych problémoch, o ktorých stredisko informovalo vo svojej správe o stave právneho štátu za rok 2022, ďalej sa rozpravovali konkrétne problematické témy a predstavili sa odporúčania. Diskusia sa zamerala napríklad na otázky súvisiace s postavením a mandátom strediska ako NHRI, právnym rámcom, ako aj priestorom umožňujúcim pôsobenie organizácií občianskej spoločnosti na Slovensku a výzvami, ktorým naďalej čelia, alebo na vplyv pandémie COVID-19 na jednotlivé oblasti činnosti strediska.⁹

Okrem toho sa v apríli 2022 stredisko spolu s vybranými zástupcami občianskej spoločnosti a ďalšími zainteresovanými stranami zúčastnilo diskusie za okrúhlym stolom s komisárom EÚ pre spravodlivosť, ktorý zorganizovalo zastúpenie EK na Slovensku.¹⁰ NHRI uvádza, že okrem rozpracovania stavu právneho štátu počas diskusie stredisko zdôraznilo najmä dôležitosť zabezpečenia participatívneho procesu pri tvorbe práva a politik a naďalej vyzdvihovalo dôležitú prácu zástupcov organizácií občianskej spoločnosti na Slovensku. Tvorbu práva a politik oslabuje spoliehanie sa na zrýchlené legislatívne postupy, ako aj nedostatočné zapojenie relevantných odborníkov vrátane organizácií občianskej spoločnosti pri iniciovaní dôležitého legislatívneho alebo politického návrhu.

Slovenská NHRI konštatuje, že v máji 2022 sa uskutočnilo stretnutie s riaditeľom Agentúry

7 Pozri sekciu „Projekty“ na webovom sídle Slovenského národného strediska pre ľudské práva.

8 Pozri „Index participácie“ Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, december 2022 (v slovenčine).

9 Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, „Na vývoji v oblasti právneho štátu nám záleží - diskusia so zástupcami Európskej komisie“ (v slovenčine).

10 Pozri Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, (Právny štát ako hodnota, ktorú treba chrániť), 29. apríla 2022 (v slovenčine).

ry Európskej únie pre základné práva (FRA¹¹), ktoré bolo zamerané na diskusiu o konkrétnej reakcii Slovenska na situáciu na Ukrajine, pokiaľ ide o ochranu ľudských práv a slobôd osôb utekajúcich z Ukrajiny. Stredisko tiež diskutovalo o možnostiach užšej spolupráce aj v oblasti monitorovania a podávania správ o stave právneho štátu.

V júli 2022 bolo stredisko pozvané na diskusiu zástupcov ad hoc skupiny pre základné práva a právny štát Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru¹², s ktorými diskutovalo o aktuálnych výzvach v oblasti právneho štátu na Slovensku spolu s ďalšími zainteresovanými národnými aktérmi.¹³ Diskusia sa zamerala na otázky zabezpečenia participatívneho procesu pri tvorbe práva a politiky a na otázky týkajúce sa nezávislosti súdnictva a dĺžky konania.

Okrem toho slovenská NHRI vytvorila sieť zainteresovaných medzinárodných, regionálnych a národných aktérov vrátane štátnych orgánov s celoštátnou pôsobnosťou, medzi-

národných sietí, členov orgánov pre rovnosť a inštitúcií NHRI, ako aj organizácií občianskej spoločnosti a jednotlivých medzinárodných alebo národných expertov pôsobiach v oblasti právneho štátu v rámci projektu „Podpora inovatívnych prístupov k monitorovaniu právneho štátu na Slovensku“. NHRI má v úmysle zabezpečiť aktivity zamerané na preskúmanie navrhovanej metodiky pre monitorovací nástroj. V novembri 2022 slovenská NHRI zorganizovala diskusiu vo fokusovej skupine s členmi vybraných orgánov pre rovnosť a inštitúciami NHRI s potrebnou odbornosťou v oblasti kvalitatívneho a kvantitatívneho výskumu. Okrem toho stredisko organizuje aj viaceré tematické konzultácie, napríklad s ENNHRI alebo organizáciou Transparency International Slovensko s cieľom poskytnúť odbornú spätnú väzbu k vybraným oblastiam metodiky. V decembri 2022 stredisko zorganizovalo záverečnú konferenciu a diskusiu za okrúhlym stolom k prezentácii vytvoreného nástroja na sledovanie právneho štátu za účasti medzinárodných, regionálnych a národných aktérov.¹⁴

Odporúčania NHRI pre tvorcov národných a európskych politik

Stredisko odporúča:

- tvorcov európskych politik, aby zabezpečili účinnú kontrolu dodržiavania a implementácie odporúčaní uvedených v správe Európskej komisie o právnom štáte. Štátnym orgánom, pokiaľ ide o osvetové činnosti týkajúce sa európskeho mechanizmu právneho štátu, najmä zistení a odporúčaní Európskej komisie v jej správe o právnom štáte, aby sa zamerali na úplné informovanie o úlohe iných inštitúcií vrátane NHRI a organizácií občianskej spoločnosti pôsobiach v tejto oblasti. Národnej rade Slovenskej republiky, aby v rámci svojich štruktúr, napríklad v príslušných parlamentných výboroch, zorganizovala konkrétne následné iniciatívy alebo diskusie o zisteniach a odporúčaní Európskej komisie v správe o právnom štáte za širšej účasti relevantných inštitúcií, ako je NHRI alebo organizácie občianskej spoločnosti pôsobiace v tejto oblasti.

11 Pozri „Stretnutie riaditeľa Agentúry Európskej únie pre základné práva“ v Slovenskom národnom stredisku pre ľudské práva, máj 2022 (v angličtine).

12 Pozri Slovenské národné stredisko pre ľudské práva („Návšteva Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru“) júl 2022 (v slovenčine).

13 Pozri Európsky hospodársky a sociálny výbor, Základné práva a právny štát, „Správa z návštevy Slovenska“, 7. - 8. júla 2022 (v angličtine).

14 Pozri Slovenské národné stredisko pre ľudské práva „nástroj na sledovanie právneho štátu už bol spustený“.

Vykonávanie odporúčaní regionálnych aktérov a inštitúcie NHRI v oblasti právneho štátu (z predchádzajúceho roka) a opatrenia prijaté inštitúciou NHRI na uľahčenie vykonávania

Opatrenia štátnych orgánov v nadväznosti na odporúčania regionálnych aktérov v oblasti právneho štátu

Slovenská NHRI vysvetľuje, že v roku 2022 vydalo niekoľko monitorovacích orgánov odporúčania týkajúce sa právneho štátu na Slovensku, z ktorých časť odráža aj odporúčania strediska z jeho výročnej správy o právnom štáte alebo iných alternatívnych správ.¹⁵ Hoci sa vo všeobecnosti dosiahol určitý pokrok, a to z hľadiska uznania odporúčaní štátnymi orgánmi, výzvou zostáva ich implementácia a účinné a efektívne následné opatrenia zo strany príslušných štátnych orgánov.

Odporúčania skupiny GRECO

V januári 2022 skupina GRECO zverejnila svoju správu o plnení odporúčaní v rámci piateho kola hodnotenia na Slovensku¹⁶ so záverom, že Slovensko uspokojivo splnilo len dve z 21 odporúčaní z hodnotiacej správy v rámci piateho kola z roku 2019.¹⁷ Tieto odporúčania sa týkali boja proti korupcii v policajnom zbore (vytvorenie operačnej protikorupčnej stratégie¹⁸ a mechanizmu riadenia rizík na identifikáciu rizík korupcie a nových trendov v Policajnom zbore¹⁹). Tri odporúčania boli čiastočne implementované (odborná príprava policajtov, vyšetrovateľov; zvýšenie zastúpenia žien v policajnom zbore, účinnejšia ochrana oznamovateľov korupcie z radov Policajného zboru). Šesťnásť odporúčaní však imple-

mentovaných stále nebolo, vrátane záležitostí, o ktorých informovalo stredisko, ako je prevencia lobistických aktivít voči vláde zo strany najvyšších výkonných funkcií alebo príprava aktualizovaného protikorupčného programu.

Odporúčania organizácie OECD

Slovenská NHRI konštatuje, že v marci 2022 OECD zverejnila Preskúmanie integrity Slovenskej republiky²⁰, ktoré obsahuje 43 konkrétnych odporúčaní na posilnenie protikorupčnej politiky Slovenskej republiky. Podľa oficiálnych informácií²¹ vláda spolupracuje s expertmi OECD s cieľom zabezpečiť implementáciu týchto odporúčaní a do svojho aktualizovaného programu zahrnila konkrétne opatrenie týkajúce sa tejto problematiky. Odporúčania však zatiaľ implementované neboli.

Odporúčania Európskej komisie

Stredisko vyjadruje názor, že aj pri plnení šiestich špecifických odporúčaní adresovaných Slovensku v správe EK o právnom štáte z roku 2022 sa dosiahol slabý pokrok.²²

O zverejnení správy a odporúčaní Európskej komisie (ďalej len „EK“) informovali len vybrané štátne orgány alebo iné vnútroštátne sub-

15 Pozri Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, „Tematické správy a iné stanoviská“.

16 Pozri GRECO, Správa o plnení, piate kolo hodnotení. 19. januára 2022 (v angličtine).

17 Pozri GRECO, Správa o plnení, piate kolo hodnotení. 19. januára 2022 (v angličtine).

18 Pozri Národná kriminálna agentúra, Akčný plán boja proti korupcii na roky 2019 - 2023 (rozkaz prezidenta Policajného zboru 2/2020). 19. januára 2022 (v angličtine).

19 Pozri nariadenie ministra vnútra č. 56/2020, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie o protikorupčnom programe

OECD, Preskúmanie integrity Slovenskej republiky.

21 Protikorupčný program Úradu vlády Slovenskej republiky, aktualizované znenie z 30. júna 2022, júl 2022 (v slovenčine).

22 Európska komisia, Správa o právnom štáte 2022, Kapitola krajiny o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 3.

jekty. Išlo napríklad o Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti²³ alebo Súdnu radu SR²⁴.

Slovenská NHRI informuje, že Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“) vydalo tlačovú správu, v ktorej informovalo o zverejnení záverov správy EK o stave právneho štátu z roku 2022.²⁵ Stredisko však konštatuje, že podobne ako v minulom roku sa tlačová správa zamerala prevažne na pozitívne aspekty správy o stave právneho štátu a len čiastočne zdôraznila alebo opísala hlavné výzvy, ktoré EK identifikovala v jednotlivých oblastiach, vrátane tých, v ktorých boli uvedené odporúčania. Podobný prístup zaujali aj niektorí poslanci, ktorí v júli 2022 zorganizovali krátku tlačovú konferenciu,²⁶ na ktorej sa predseda Ústavnoprávneho výboru Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „parlament“) zamerl skôr na vyzdvihnutie pozitívnych aspektov správy a informoval, že EK nezistila žiadne narušenie právneho štátu na Slovensku, pričom ignoroval zistené problémy.

Okrem niekoľkých štátnych orgánov NHRI osobitne vyzdvihuje následné iniciatívy niektorých organizácií občianskej spoločnosti (OOS)²⁷ alebo iných profesijných združení v súvislosti so zverejnením zistení EK. Napríklad Slovenská advokátska komora (ďalej len „SAK“) informovala o svojom stanovisku zaslanom Komisii v súvislosti so zisteniami a odporúčaniami EK k legislatívnym snahám

o obmedzenie právomoci generálneho prokurátora zrušiť rozhodnutia prokuratúry.²⁸ V tomto stanovisku upozornila na požiadavku riadneho a dôsledného odborného posúdenia pred prijatím takejto legislatívy, ktoré stále chýba²⁹. Iniciatíva Americkej obchodnej komory na Slovensku (AmCham) v oblasti právneho štátu tiež vydala tlačové vyhlásenie pri príležitosti zverejnenia správy EK o stave právneho štátu a zdôraznila zostávajúce výzvy a upozornenia, ktoré EK identifikovala, ako aj podporila odporúčania EK, najmä v oblasti fungovania súdnictva, boja proti korupcii a zabezpečenia participatívnej tvorby práva a politik.

V súvislosti s odvolávaním členov súdnej rady nebola prijatá žiadna legislatívna zmena ani nedošlo k žiadnemu inému významnému vývoju.³⁰ Výslovná možnosť odvolania členov súdnej rady kedykoľvek pred uplynutím ich funkčného obdobia ich menovacím orgánom upravená v čl. 141a ods. 2 ústavy nevyžaduje, aby sa odvolanie zakladalo na osobitných kritériách stanovených zákonom. Zákon by však mal stanoviť presné dôvody, postup a kompetencie týkajúce sa odvolania. To isté platí pre právne predpisy upravujúce trestný čin zneužitia práva. Hoci bol v snahe posilniť režim bezúhonnosti sudcov zavedený nový trestný čin, na základe ktorého môžu byť sudcovia stíhaní za akékoľvek svojvoľné rozhodnutie, ktorým poškodia alebo zvýhodnia inú osobu, pretrvávajú obavy z možného zneužitia, ktoré by mohlo mať vplyv na nezávislosť a nestrannosť.

23 Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti, „Správa o stave právneho štátu: Hlavnou prekážkou pri odhaľovaní korupcii na Slovensku je to, že ju neoznamujeme“, júl 2022 (v slovenčine).

24 Publikácia Súdnej rady Slovenskej republiky o odporúčaníach EK.

25 Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, „Správa EK o stave právneho štátu: pre efektívnejšie vyšetrovanie korupčných kázus odporúča obmedziť právomoci generálneho prokurátora“, tlačová správa, 13. júla 2022 (v slovenčine).

26 Národná rada Slovenskej republiky, Európska komisia, „Európska komisia dáva za pravdu hnutiu OLANO“, tlačová konferencia, 19. júla 2022 (v slovenčine).

27 V AmCham Slovakia, Iniciatíva za právny štát, „Iniciatíva na právny štát víta odporúčania Európskej komisie v správe o právnom štáte“, tlačová správa, 21. júla 2022 (k dispozícii v slovenčine na adrese:

28 Slovenská advokátska komora, „SAK k Správe o stave právneho štátu“, 7. septembra 2022.

29 Slovenská advokátska komora, „SAK k Správe o stave právneho štátu“, 7. septembra 2022.

30 Európska komisia, Správa o právnom štáte 2022, Kapitola krajiny o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, SWD(2022)525 final, 13. júla 2022, s. 3-4.

nosť sudcov. V roku 2022 bolo začaté trestné stíhanie za trestný čin zneužitia práva len v dvoch prípadoch.³¹

Pokiaľ ide o odporúčanie týkajúce sa predloženia návrhu na reguláciu lobingu, do konca roka 2022 podpredseda vlády pre legislatívu a strategické plánovanie predložil len predbežnú informáciu o pripravovanom návrhu zákona o lobingu.³² Pokiaľ ide o odporúčanie týkajúce sa obmedzenia právomocí generálneho prokurátora, napriek prebiehajúcim diskusiám neboli prijaté žiadne legislatívne zmeny okrem niekoľkých neúspešných legislatívnych návrhov³³ pochádzajúcich od poslancov. Organizácie občianskej spoločnosti sa aktívne zapojili do diskusie o potrebe novelizácie Trestného poriadku Slovenskej republiky a pokúsili sa aj o predloženie legislatívnych zmien.³⁴

Slovenská NHRI konštatuje, že pokiaľ ide o pluralitu médií, transparentnosť vlastníctva a bezpečnosť novinárov, dosiahol sa určitý

pokrok. Napriek odkladu prijatia ústavného zákona o bezpečnosti novinárov Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky informovalo, že ochrana novinárov bude zahrnutá do Stratégie prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v SR do roku 2028. Navrhlo, aby do stratégie bola zahrnutá metodika policajných postupov pri ochrane novinárov pri rizikových udalostiach a mechanizmus monitorovania útokov na novinárov.

Okrem toho slovenská NHRI tiež zdôrazňuje, že v oblasti slobody médií nebol dosiahnutý žiadny legislatívny pokrok.³⁵ Ministerstvo kultúry informovalo, že vzhľadom na súčasnú politickú situáciu nebolo možné určiť predpokladaný termín predloženia ústavného zákona o slobode médií. Pokiaľ ide o zvýšenie transparentnosti vlastníctva médií, informovalo, že posilnenie plurality médií a nezávislosti a ochrany novinárov bolo súčasťou Stratégie kultúry a kreatívneho priemyslu Slovenskej republiky 2030.³⁶

10

Opatrenia štátnych orgánov v nadväznosti na odporúčania inštitúcie NHRI týkajúce sa právneho štátu

Slovenská NHRI konštatuje, že v správe ENNHRI o stave právneho štátu v Európe za rok 2022 stredisko vydalo 23 konkrétnych odporúčaní pre národných a regionálnych aktérov týkajúcich sa všetkých oblastí právneho štátu.

Odporúčania, ktoré stredisko vydalo, boli adresované mnohým štátnym orgánom. Konkrétne šesť odporúčaní bolo adresovaných vláde, šesť ministerstvu spravodlivosti, tri všeobecné odporúčania boli adresované štátnym orgánom a regionálnym aktérom

31 Informácie získané z odpovede Úradu špeciálnej prokuratúry Slovenskej republiky na žiadosť o informácie zaslanú strediskom v januári 2023.

32 Legislatívne konanie, predbežné informácie o návrhu zákona o lobingu.

33 Návrh poslancu Národnej rady Slovenskej republiky Tomáša Valáška na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov, tlač č. 1125, august 2022 (v slovenčine);

návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Lukáša Kyselicu a Milana Vetráka na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov, tlač č. 1093, august 2022; návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov, august 2022.

34 Via Iuris, Podpisová kampaň za novelu § 363, Nadácia Zastavme korupciu.

35 Informácie získané od Ministerstva kultúry Slovenskej republiky na základe žiadosti o poskytnutie informácií, ktorú stredisko podalo v januári 2023.

36 Ministerstvo kultúry SR ďalej informovalo, že opatrenia na zabezpečenie nezávislosti sa prijímajú aj v súvislosti s verejnoprávnym vysielateľom. Prijatím nového zákona o mediálnych službách sa proces voľby generálneho riaditeľa Rozhlasu a televízie Slovenska transformoval tak, že voľba prebieha verejne. Ďalej sa zavádza nový návrh zákona, ktorý má úplne transformovať proces voľby generálneho riaditeľa, rozšíriť počet orgánov verejnoprávnej televízie s cieľom zabezpečiť dodržiavanie etických princípov.

(jedno z nich bolo adresované aj konkrétne úradu vlády), dve odporúčania sa týkali verejných činiteľov vo všeobecnosti, jedno bolo adresované Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny SR, jedno Ministerstvu kultúry SR, jedno Národnej rade SR, jedno Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu SR, jedno tvorcom európskej politiky a jedno orgánom činným v trestnom konaní.

Odporúčania boli rozdelené do niekoľkých kategórií, a to implementácia Správy o stave právneho štátu z roku 2022; nezávislosť a efektívnosť NHRI; obhajcovia ľudských práv

a vytváranie priestoru pre občiansku spoločnosť; systém brzd a protiváh; fungovanie súdnictva; sloboda médií, pluralita a bezpečnosť novinárov; boj proti korupcii a vplyv opatrení prijatých v reakcii na COVID-19 na vnútroštátne prostredie právneho štátu.

Podobne ako v prípade odporúčaní EK alebo iných regionálnych aktérov zostáva výzvou implementácia odporúčaní vydaných strediskom. Zo všetkých odporúčaní, ktoré vydalo stredisko, boli v plnej miere vykonané len dve, tri boli vykonané čiastočne alebo sa na ne nadviazalo a 17 zostáva nevykonaných.³⁷

Následné opatrenia inštitúcie NHRI na podporu vykonávania odporúčaní regionálnych aktérov

Slovenská NHRI informuje, že počas svojej pravidelnej monitorovacej činnosti a počas podávania správ stredisko pozorne sledovalo plnenie a implementáciu odporúčaní v oblasti právneho štátu a na účely národného zberu údajov pre správu ENNHRI o stave právneho štátu z roku 2023 sa v prípade potreby osobitne obrátilo na príslušné subjekty s otázkou o stave implementácie a vykonávaných aktivitách s cieľom účinne nadviazať na odporúčania.

Napríklad pokiaľ ide o odporúčanie týkajúce sa zavedenia osobitných opatrení upravujúcich lobing, ktoré bolo predmetom odporúčania pochádzajúceho aj od skupiny GRECO, stredisko sa obrátilo na Úrad podpredsedu vlády pre legislatívu a strategické plánovanie, aby monitoroval činnosti prijaté v súvislosti s úspešnou implementáciou odporúčaní.³⁸ Nedostalo však žiadnu odpoveď.

Pokiaľ ide o trestný čin zneužitia práva a trestnú zodpovednosť sudcov, napriek tomu, že nedošlo k žiadnemu pokroku v oblasti legislatívnych zmien, stredisko sa zaujímalo o stav trestného stíhania a prebiehajúcich konaní. Podľa oficiálnych informácií získaných od Úradu špeciálnej prokuratúry Slovenskej republiky bolo v roku 2022 vznesené obvinenie voči jednému páchateľovi a začaté trestné stíhanie voči jednému neznámemu páchateľovi. Trestné stíhanie stále prebiehajú.³⁹

Stredisko tiež nadviazalo kontakt s ministerstvom kultúry, ktoré je vedúcim subjektom zodpovedným za implementáciu dvoch odporúčaní EK a niekoľkých odporúčaní strediska týkajúcich sa slobody médií, plurality a bezpečnosti novinárov. Ministerstvo kultúry poskytlo rozsiahle informácie o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní odporúčaní.⁴⁰

37 Podrobnejší prehľad plnenia jednotlivých odporúčaní strediska je uvedený v tabuľke v prílohe č. 1 - Odporúčania Slovenského národného strediska pre ľudské práva.

38 Žiadosť o informácie, ktorú stredisko zaslalo Úradu podpredsedu vlády v januári 2023.

39 Informácie získané z odpovede Úradu špeciálnej prokuratúry Slovenskej republiky na žiadosť o informácie zaslanú strediskom v januári 2023.

40 Informácie získané z odpovede Ministerstva kultúry Slovenskej republiky na žiadosť o informácie zaslanú strediskom v januári 2023.

Okrem konkrétnych následných iniciatív stredisko aktívne podporovalo a zvyšovalo význam vydaných odporúčaní prostredníctvom spolupráce s rôznymi medzinárodnými, regionálnymi a vnútroštátnymi zainteresovanými stranami vrátane monitorovacích orgánov. Okrem toho stredisko venuje osobitnú pozornosť účinnému a efektívnemu sledovaniu a implementácii odporúčaní vydaných medzinárodnými a regionálnymi orgánmi. V dôsledku toho stredisko zahrnulo tento aspekt aj do svojho vytvoreného koncepčného rámca a metodiky pre novovytvorený nástroj na sledovanie právneho štátu. Hlavným cieľom nástroja na sledovanie právneho štátu je monitorovať a vyhodnocovať stav právne-

ho štátu na Slovensku. Okrem toho nástroj na sledovanie právneho štátu poskytuje relevantné a komplexné informácie o stave právneho štátu na Slovensku širokej verejnosti a relevantným zainteresovaným stranám vrátane štátnych orgánov. Pri realizácii národného zberu údajov pre vytvorený nástroj na sledovanie právneho štátu sa stredisko zameria najmä na monitorovanie a vyhodnocovanie stavu implementácie odporúčaní medzinárodných a regionálnych monitorovacích orgánov v špecificky vybraných oblastiach právneho štátu, napríklad v oblasti boja proti korupcii alebo slobody médií, plurality a bezpečnosti novinárov.⁴¹

Nezávislosť a účinnosť NHRI

Status medzinárodnej akreditácie a odporúčania podvýboru pre akreditáciu

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva získalo v marci 2014 akreditáciu so statusom B.⁴² Pri tejto príležitosti podvýbor pre akreditáciu konštatoval, že NHRI má jasný mandát na podporu a ochranu ľudských práv, ale s dôrazom na rovnosť a diskrimináciu.

Uznávajúc, že NHRI interpretuje svoj mandát široko, aby zahŕňal všetky práva, podvýbor pre akreditáciu povzbudil stredisko, aby sa zasadzovalo za legislatívne zmeny, ktoré by mu dali právomoc: predkladať vláde stanoviská, odporúčania, návrhy a správy o akejkoľvek ľudskoprávnej záležitosti; podporovať a zabezpečovať harmonizáciu vnútroštátnych právnych predpisov, nariadení a praxe s medzinárodnými ľudskoprávnymi nástrojmi, ktorých je Slovensko zmluvnou stranou; vytvárať povedomie o ľudskoprávnych normách prostredníctvom vyučovania, výskumu a oslovenia verejnej mienky; podporovať ratifikáciu alebo prístup k medzinárodným ľudskoprávnym nástrojom a účinne vyšetrovať sťažnosti na porušovanie ľudských práv. Podvýbor pre akreditáciu konštatoval, že správna rada, ktorá je spolu s výkonným riaditeľom jedným z dvoch orgánov SNCHR, sa skladá z členov vybraných deviatimi samostatnými menovacími orgánmi, z ktorých každý môže určiť vlastné kritériá výberu. Podvýbor pre akreditáciu vyzval stredisko, aby sa zasadzovalo za formalizáciu jasného, transparentného a participatívneho procesu výberu a menovania

rozhodovacieho orgánu v príslušných zákonoch, nariadeniach alebo záväzných administratívnych usmerneniach. Podvýbor pre akreditáciu ďalej zastával názor, že opatrenia na vymenovanie členov nezabezpečujú pluralitu v zložení správnej rady. Vyzval stredisko, aby zabezpečilo, že jeho členovia a zamestnanci budú reprezentovať rôzne segmenty spoločnosti. Okrem toho podvýbor pre akreditáciu poukázal na to, že splnomocňujúce právne predpisy NHRI neobsahujú výslovne ustanovenia na ochranu členov pred právnou zodpovednosťou za činnosti vykonané a rozhodnutia prijaté v dobrej viere v rámci ich úradnej funkcie. Podvýbor pre akreditáciu ďalej uviedol, že podľa splnomocňujúceho zákona môže byť členstvo v správnej rade ukončené odvolaním menovacieho orgánu. Podvýbor pre akreditáciu zdôraznil, že odvolanie by nemalo závisieť len od uváženia menovacích orgánov. Vyzval stredisko, aby sa zasadzovalo za formalizáciu procesu odvolávania, v ktorom: sa odvolanie uskutočňuje v prísnom súlade so všetkými procesnými a hmotnoprávnymi požiadavkami stanovenými zákonom; dôvody na odvolanie sú jasne vymedzené a primerane obmedzené len na činnosti, ktoré majú nepriaznivý vplyv na schopnosť členov vykonávať svoj mandát; a v prípade potreby by sa v právnych predpisoch malo stanoviť, že uplatnenie konkrétneho dôvodu musí byť podložené rozhodnutím nezávislého orgánu s príslušnou právomocou.

Následné opatrenia v nadväznosti na odporúčania podvýboru pre akreditáciu a príslušný vývoj

Slovenská NHRI pozitívne informuje, že niektoré otázky, na ktoré upozornil podvýbor pre akreditáciu v roku 2014, sa už riešia. Ide napríklad o skutočnosť, že v tom čase jeden člen správnej rady, ktorý mal aj hlasovacie právo v rade, bol poslancom parlamentu, čo už teraz neplatí.

Podobne sa riešili aj obavy, ktoré podvýbor pre akreditáciu vyjadril v súvislosti s prime-ranosťou financovania strediska, keďže stredisko bolo nedávno finančne posilnené: najmä bol zvýšený jeho rozpočet v roku 2021 a na rok 2022 bola stredisku pridelená dotácia z verejného rozpočtu vo výške 944 287 EUR vrátane kapitálových výdavkov na modernizáciu registra a IT systémov. Nevýčerpaná suma kapitálových výdavkov bola presunutá

na rok 2023. V roku 2023 bol rozpočet strediska ďalej zvýšený na 967 002 EUR. Toto zvýšenie pokrýva zvýšené mzdové náklady vzhľadom na valorizáciu miezd, ako aj zvýšené náklady na energie a služby. Napriek tomu, že nedošlo k žiadnym zmenám v právnych predpisoch, bol aktualizovaný vnútorný rokovací poriadok správnej rady, čím sa postup voľby výkonného riaditeľa stal transparentnejším a otvorennejším.

Pokiaľ ide o možnosť odvolania člena správnej rady, slovenská NHRI objasňuje, že podľa zákona o zriadení strediska môže subjekt, ktorý člena správnej rady vymenoval, odvolať člena správnej rady len vtedy, ak sa bez osobitného ospravedlnenia nezúčastní na troch po sebe nasledujúcich zasadnutiach správnej rady.

Regulačný rámec

Slovenská NHRI informuje, že v roku 2022 neboli zavedené žiadne zmeny v jej regulačnom rámci.

Stredisko však zdôrazňuje, že jeho regulačný rámec by sa mal posilniť, aby sa zabezpečil jeho úplný súlad s parížskymi zásadami.

Konkrétne slovenská NHRI uvádza, že jej súčasný mandát v oblasti ľudských práv zahŕňa celý rad kompetencií v oblasti podpory, avšak kompetencie v oblasti ochrany nie sú dostatočne zabezpečené. V tejto súvislosti slovenská NHRI vysvetľuje, že by jej mala byť udelená právomoc prijímať sťažnosti týkajúce sa porušovania ľudských práv vo všeobecnosti. Slovenská NHRI má zatiaľ kompetencie na vybavovanie sťažností týkajúcich sa len oblasti diskriminácie v rámci svojho mandátu orgánu pre rovnosť. Slovenská NHRI zdôrazňuje, že v záujme posilnenia prístupu obetí porušovania ľudských práv k spravodlivosti musí byť prá-

vomoc prijímať sťažnosti týkajúce sa údajného porušovania ľudských práv, ako aj porušovania zásady rovnakého zaobchádzania, sprevádzaná silnými a účinnými právomocami na vyšetrovanie sťažností a zhromažďovanie dôkazov.

Stredisko by malo mať aj štatút subjektu, ktorý povinne pripomienkuje legislatívne návrhy, ktoré majú vplyv najmä na uplatňovanie a ochranu ľudských práv a základných slobôd vrátane zásady rovnakého zaobchádzania. Táto právomoc by mala tvoriť súčasť širšieho mandátu strediska predkladať príslušným orgánom svoje stanoviská, pripomienky a odporúčania k legislatívnym aj nelegislatívnym iniciatívam. Hoci stredisko už monitoruje legislatívny postup a z vlastnej iniciatívy predkladá pripomienky k návrhom, ktoré môžu mať vplyv na ľudské práva alebo zásadu rovnakého zaobchádzania, orgány nie sú povinné sa týmito pripomienkami zaoberať a ďalej ich so strediskom prerokovať, keďže v súčasnosti

stredisko tieto pripomienky formálne predkladá ako súčasť širokej verejnosti.

Slovenská NHRI konštatuje, že napriek tomu, že je členom rôznych poradných orgánov a výborov na národnej úrovni, malo by sa zvýšiť úsilie štátnych orgánov o dosiahnutie väčšieho zapojenia strediska do novovytvorených pracovných skupín alebo výborov zaberajúcich sa otázkami spadajúcimi do mandátu strediska, vrátane jeho účasti na tvorbe akčných plánov a pod. Stredisko by malo mať najmä jasnú úlohu pri monitorovaní Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv⁴³ a malo by byť zapojené do procesu jej aktualizácie.

V tejto súvislosti slovenská NHRI zdôrazňuje, že sú potrebné aj legislatívne záruky na zabez-

pečenie účinnejšieho sledovania stanovísk a odporúčaní strediska vyplývajúcich z jeho monitorovacích činností a podávania správ. Napríklad by mal byť zahrnutý mechanizmus zabezpečujúci, aby štátne orgány, najmä parlament alebo jeho výbor pre ľudské práva, posudzovali výročnú správu strediska o ľudských právach.

Pokiaľ ide o nezávislosť strediska, finančnú stabilitu strediska by posilnila legislatívna záruka, ktorá by zabezpečila, že rozpočet strediska nebude predmetom neprimeraných škrtov. Okrem toho, vzhľadom na odporúčania podvýboru GANHRI pre akreditáciu sa nezávislosť a pluralita strediska posilní prostredníctvom zmien v postupe menovania členov správnej rady strediska.

Umožnenie a bezpečný priestor

Slovenská NHRI informuje, že prístup strediska k legislatívnym postupom a jeho účasť na nich sú veľmi obmedzené. Ako už bolo oznámené, štátne orgány nie sú povinné konzultovať legislatívne ani nelegislatívne návrhy so strediskom a nie sú ani viazané jeho odporúčaniami a stanoviskami strediska.

Postavenie subjektu, ktorý poskytuje povinné pripomienky v rámci legislatívneho postupu - prijímania zákonov a politík - navrhovaných ministerstvami, by znamenalo, že stredisko by bolo informované o všetkých návrhoch a mohlo by predkladať zásadné pripomienky, ktoré by sa museli prerokovať vo formálnom postupe. V súčasnosti stredisko predkladá pripomienky k návrhom zákonov a politík z vlastnej iniciatívy a úrady nie sú povinné sa nimi zaoberať. Záleží len na ochote štátnych orgánov, či sa tieto pripomienky zohľadnia a či vedú legislatívnu diskusiu so strediskom.

Dobrá prax možno identifikovať v súvislosti s prípravou novely zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) v znení neskorších predpisov⁴⁴.

Novela implementuje reformy v rámci Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky, ktoré sa týkajú najmä desegregácie škôl a opatrení na podporu inkluzívneho vzdelávania detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Povznesení viacerých pripomienok k pôvodnému návrhu bolo stredisko vyzvané Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR na ich prerokovanie a viaceré pripomienky boli akceptované. Z hľadiska politík je za prípravu a monitorovanie Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 a tematických akčných plánov v rámci nej zodpovedný Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity. Tento úrad plne

43 Rada vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť, Celoštátna stratégia ochrany a podpory ľudských práv, dostupná v slovenčine na adrese: Vládny výbor pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť.

44 Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, LP/2022/502.

zapojil stredisko do prípravy týchto strategických dokumentov v roku 2021. V roku 2022 aktívne napomáhal spolupráci medzi strediskom a ďalšími subjektmi s cieľom zabezpečiť účinnú realizáciu úloh zverených stredisku v rámci akčných plánov.

Okrem toho slovenská NHRI informuje, že hoci stredisko bolo členom rôznych poradných štruktúr na vnútroštátnej úrovni, ako je Rada vlády pre ľudské práva, rodovú rovnosť a národnostné menšiny a jej tematické výbory, orgány mu nie vždy umožnili prístup do expertných skupín a výborov zriadených na riešenie otázok, ktoré môžu mať vplyv na ľudské práva a v ktorých často chýba akékoľvek zastúpenie ľudskoprávných štruktúr (ako je stredisko, verejný ochranca práv alebo komisár pre deti či komisár pre osoby so zdravotným postihnutím). Napríklad v roku 2022 vláda navrhla vytvorenie Rady vlády pre inklúziu marginalizovaných rómskych komunít⁴⁵, ktorú tvoria rôzne štátne a neštátne zainteresované strany. Stredisko pripomenkovalo, že z jej zloženia boli vylúčené ľudskoprávne orgány a organizácie zastupujúce Rómov, resp. navrhlo ďalších členov. Hoci sa konzultácie skončili v novembri 2022, doteraz neboli ich výsledky verejne oznámené.

Okrem toho NHRI zdôrazňuje, že sa aktívne zasadzuje za práva žien v súvislosti s neustálymi a opakovanými pokusmi o obmedzenie

sexuálnych a reprodukčných práv žien na Slovensku, ako aj za zabezpečenie rovnakého zaobchádzania a ochrany práv LGBTI+ osôb.⁴⁶ Stredisko napríklad otvorene kritizovalo legislatívne pokusy o obmedzenie reprodukčných práv žien, oslovovalo poslancov a poslankyne listom, v ktorom im odporúčalo nepodporiť návrhy v parlamente s argumentáciou, prečo sú takéto návrhy v rozpore s ľudskoprávnymi štandardmi, zverejňovalo blogové príspevky⁴⁷ na túto tému a informovalo o tejto problematike vnútroštátne⁴⁸ a medzinárodné zainteresované strany.⁴⁹ Pokiaľ ide o práva LGBTI+ osôb, stredisko zverejnilo otvorený list, v ktorom ocenilo prácu LGBTI+ organizácií pri príležitosti IDAHOBIT⁵⁰, odsúdilo teroristický útok na LGBTI+ komunitu na Slovensku v októbri 2022⁵¹ a aktívne presadzovalo silnejšiu ochranu práv LGBTI+ osôb v médiách a na verejných podujatiach⁵², ako aj vyvesilo dúhové vlajky na svojej kancelárii pri príležitosti Pride 2022 a pri tragickom teroristickom útoku. V dôsledku aktivít v týchto oblastiach dostávali zamestnanci strediska obťažujúce e-maily, ktoré často obsahovali nenávistné prejavy alebo vyjadrenia zo strany širokej verejnosti. Napríklad po prvom príspevku na oficiálnej webovej stránke strediska a na jeho profile na Facebooku, v ktorom odsúdilo vojnu na Ukrajine a vyjadrilo podporu obyvateľom Ukrajiny a ukrajinskej NHRI,⁵³ dostala väčšina zamestnancov obťažujúce a nenávistné e-maily. Negatívne komentáre často

45 Návrh na vytvorenie Rady vlády Slovenskej republiky pre integráciu marginalizovaných rómskych komunít, LP/2022/719.

46 Pozri napríklad Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, „Výmena predbežných zistení s komisárom Rady Európy pre ľudské práva“, 21. marca 2022; Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, „Stojíme po boku LGBTI+ organizácií“, 17. mája 2022 (v slovenčine).

47 Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, „Kam až zájdu návrhy na obmedzenie prístupu k interrupciám“, blogpost, máj 2022, v slovenčine.

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, „Nech smrť Agnieszky nie je „jen“ ďalšou správou z Poľska“, blogpost, január 2022, v slovenčine.

49 Pozri napr.: ENNHRI, Stav právneho štátu v Európskej únii 2022, Slovensko s. 461 - 462.

50 Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, „Stojíme po boku LGBTI+ organizácií“, máj 2022, v slovenčine.

51 Pozri napr.: Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, „Stojíme pri LGBTI+ komunite“, október 2022, v slovenčine.

52 Pozri napr.: Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, „Aké sú hlavné výzvy v oblasti práv LGBTI+ ľudí?“, február 2023, v slovenčine; alebo Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, „Prispeli sme k odbornej diskusii na tému postavenia transrodových osôb na Slovensku?“, január 2023, v slovenčine.

53 Pozri napríklad Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, „Výmena predbežných zistení s komisárom Rady Európy pre ľudské práva“, 21. marca 2022. Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, „Stojíme po boku LGBTI+ organizácií“, 17. mája 2022, v slovenčine.

obsahujúce nenávistné prejavy sa objavujú aj v súvisiacich diskusiách pod príspevkami strediska na sociálnych médiách alebo na jeho blogu v súvislosti s prácou v oblasti rodovej rovnosti, práv LGBTI+ alebo práv ukrajinských utečencov a vojny na Ukrajine. Stredisko sa domnieva, že tento trend je dôsledkom dlhodobého negatívneho politického diskurzu proti niektorým otázkam ľudských práv, ktorý vedú najmä politici. V dôsledku toho majú takéto incidenty negatívny vplyv na vnímanie bezpečnosti zamestnancov strediska. Je potrebné poznamenať, že podľa platných právnych predpisov zamestnanci NHRI nepožijávajú žiadnu osobitnú ochranu v porovnaní so širokou verejnosťou. Preto by sa mohla zlepšiť všeobecná úprava zákona č. 300/2005 Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) týkajú-

ca sa nenávistných prejavov (v nadväznosti na § 140 písm. e) Trestného zákona definujúci motív z nenávisťi vzťahujúci sa na niektoré trestné činy) a trestného činu nebezpečného elektronického obťažovania podľa § 360b Trestného zákona.

Pokiaľ ide o rozpočtové výzvy, slovenská NHRI poukazuje na neistotu v súvislosti s prijatím verejného rozpočtu na rok 2023, ktorá spre-vádzala politické krízy v krajine koncom roka 2022. To viedlo aj k obavám o financovanie strediska, ak by verejný rozpočet nebol prijatý a krajina by čelila rozpočtovému provizóriu. Až do druhej polovice decembra 2022 nebolo jasné, či bude rozpočet pridelený stredisku na rok 2023 prijatý, čo ovplyvnilo aj plánovanie činností na nasledujúci rok.

Udalosti dôležité pre nezávislé a účinné plnenie mandátu NHRI

Slovenská NHRI konštatuje, že stredisko vo všeobecnosti aktívne a včas reaguje na aktuálne výzvy v oblasti ľudských práv v krajine.

Veľkú časť svojich aktivít stredisko venovalo zmiernovaniu následkov prílevu ukrajinských utečencov po ozbrojenom útoku Ruska na Ukrajinu od februára 2022. Stredisko napríklad vykonávalo monitorovacie aktivity na železničných staniách, hotspotoch a registračných centrách alebo sa stretávalo s vnútroštátnymi orgánmi s cieľom ďalej informovať medzinárodné a regionálne orgány o situácii a identifikovaných výzvach.⁵⁴ Stredisko tiež pripravilo špecifické letáky pre obeť diskri-

minácie a záujemcov o právnu pomoc alebo všeobecné usmernenia o dočasnej ochrane a azyle, ktoré sú k dispozícii v anglickom, ruskom, slovenskom a ukrajinskom jazyku.⁵⁵ Slovenská NHRI sa tiež aktívne zapájala do viacerých národných a medzinárodných pracovných skupín zaoberajúcich sa problematikou ochrany práv osôb utekajúcich z Ukrajiny v záujme výmeny skúseností a relevantných informácií. Stredisko napríklad v súčasnosti takisto spolupredsedá pracovnej skupine UNHCR pre ochranu pred sexuálnym vykorisťovaním a zneužívaním, kde úzko spolupracuje s členmi pracovnej skupiny a poskytuje odborné znalosti v otázkach sexuálneho obťažovania.

54 Pozri napríklad Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, „Výmena predbežných zistení s komisárom Rady Európy pre ľudské práva“, 21. marca 2022; Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, „Stretnutie s riaditeľom Agentúry Európskej únie pre základné práva“, 27. apríla 2022. Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, „Stretnutie s osobitnou zástupkyňou generálneho tajomníka Leylou Kayacicovou“. Pozri tiež Agentúra Európskej únie pre základné práva, „Vojna na Ukrajine - dôsledky pre základné práva v EÚ“, Bulletin 1, máj 2022, s. 19.

55 Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, „Informácie o poskytovaní právnej pomoci osobám na úteku z Ukrajiny“, 1. apríla 2022.

V auguste 2022 stredisko predložilo svoju alternatívnu správu Výboru OSN pre odstránenie rasovej diskriminácie v rámci preskúmania 13. periodickej správy Slovenska. V predloženej správe sa stredisko zaoberalo potrebou zosúladiť vnútroštátny legislatívny rámec s parížskymi zásadami a odporučilo obnoviť úsilie o prijatie legislatívnych zmien zabezpečujúcich úplný súlad zákona o stredisku s parížskymi zásadami ako výsledok transparentného participatívneho procesu, ako aj pokračovať v posilňovaní jeho finančných zdrojov, aby stredisko mohlo účinne vykonávať svoj široký mandát s primeranými finančnými a personálnymi zdrojmi.⁵⁶

Okrem toho, keď bolo stredisko v januári 2023 požiadané o stanovisko k návrhom smerníc EÚ o štandardoch pre orgány pre rovnosť pre Ministerstvo spravodlivosti SR, využilo príležitosť a v predloženej stanovisku poukázalo na potrebu zabezpečiť súlad s ďalšími medzinárodnými štandardmi upravujúcimi jeho fungovanie ako NHRI a orgánu pre rovnosť, vrátane parížskych zásad alebo všeobecného politického odporúčania ECRI č. 2.

V rámci každoročných rokovaní s Ministerstvom financií SR o rozpočte strediska na nadchádzajúci rok 2022 stredisko žiadalo aj o navýšenie finančných zdrojov, aby mohlo účinne vykonávať svoj široký mandát. Následne došlo k miernemu navýšeniu rozpočtu strediska na rok 2023, ktoré pokrýva len zvýšené osobné náklady potrebné na valorizáciu plátov už zamestnaných zamestnancov.

Stredisko uvádza, že úspešne zvýšilo svoje odborné kapacity o dve dočasné pracovné miesta financované v rámci projektu Podpora národných inštitúcií pre ľudské práva pri monitorovaní základných práv a aspektov základných práv právneho štátu financovaného z grantov EHP a Nórska v rámci Fondu regionálnej spolupráce. Cieľom strediska je rokovať s Ministerstvom financií Slovenskej republiky o tom, aby boli tieto dve pozície platené z verejného rozpočtu aj po ukončení projektu vo februári 2024, a tak posilniť kapacity strediska.

Odporúčania inštitúcie NHRI pre vnútroštátne a regionálne orgány

Pokiaľ ide o nezávislosť a účinnosť NHRI, stredisko odporúča:

- Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, aby zvýšilo svoje úsilie o zvýšenie plného súladu strediska s parížskymi zásadami a aby stredisko zapojilo do diskusií o možných legislatívnych zmenách právneho a inštitucionálneho rámca strediska, vrátane zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva.
- Ministerstvu spravodlivosti SR, aby posilnilo nezávislosť a účinnosť strediska tým, že bude klást väčší dôraz na všeobecnú povinnosť príslušných subjektov spolupracovať so strediskom vo všetkých oblastiach jeho pôsobnosti, vrátane výslovného mandátu strediska žiadať od príslušných štátnych subjektov reakciu na stanoviská a odporúčania strediska a mandátu subjektu, ktorý povinne pripomienkuje legislatívne návrhy zabezpečujúce preskúmanie ich vplyvu na ľudské práva a rovnosť.
- Vládi SR a najmä Ministerstvu spravodlivosti SR, aby umožnili bezproblémové prijatie navrhovaných smerníc o štandardoch pre orgány pre rovnosť na európskej úrovni a zabezpečili ich rýchlu transpozíciu a účinnú implementáciu na národnej úrovni po ich prijatí.

56 Pozri Slovenské národné stredisko pre ľudské práva: „Solidarita s Ukrajinou“, 25. februára 2022 (v slovenčine).

Obhájcovia ľudských práv a priestor občianskej spoločnosti

Zákony, opatrenia a postupy, ktoré majú negatívny vplyv na priestor občianskej spoločnosti a/alebo načinnosti obhajcov ľudských práv

Prístup k financovaniu

Možnosť poskytovania finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu organizáciám občianskej spoločnosti upravuje všeobecný zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy. Podľa § 8a tohto zákona možno poskytovať dotácie zo štátneho rozpočtu fyzickým osobám a právnickým osobám v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok.

Subjektmi, ktoré môžu poskytovať dotácie, sú správca kapitoly, orgán štátnej správy, ktorého príjmy a výdavky sú napojené na rozpočet správcu kapitoly, a ak to ustanovuje zákon, aj iná rozpočtová organizácia. Dotácie sa poskytujú len na základe osobitného predpisu a na základe individuálnej žiadosti organizácie občianskej spoločnosti.⁵⁷

Zákon poveruje jednotlivé inštitúcie napojené na rozpočet poskytovať dotácie na základe osobitných právnych predpisov súvisiacich s ich pôsobnosťou. To znamená, že legislatíva je značne roztrieštená, keďže kompetencie sa líšia. Pre každé zo štrnástich ministerstiev existuje minimálne jeden právny akt. V dôsledku toho nie je pre organizácie občianskej spoločnosti alebo obhajcov ľudských práv k dispozícii žiadny centrálny systém koordinácie všetkých možností financovania.⁵⁸ To

vedie k ďalšej fragmentácii aj v rámci jednotlivých sektorov. Roztrieštenosť môže vytvárať prekážky pre organizácie občianskej spoločnosti alebo obhajcov ľudských práv, ktorí sa angažujú v rôznych oblastiach verejného života a potrebujú sa uchádzať o rôzne systémy financovania.

Po návšteve Slovenska v júli 2022 Európsky hospodársky a sociálny výbor uviedol, že prístup k financovaniu na vnútroštátnej úrovni je pre organizácie občianskej spoločnosti veľmi ťažký a že dostupné financovanie je založené len na projektoch.⁵⁹ Index udržateľnosti organizácií občianskej spoločnosti z roku 2021 potvrdil, že financovanie činností vykonávaných organizáciami občianskej spoločnosti je založené na projektoch, čo spôsobuje neschopnosť väčšiny organizácií občianskej spoločnosti dosiahnuť skutočnú finančnú stabilitu. To tiež kladie na organizácie občianskej spoločnosti veľkú administratívnu záťaž a sťažuje budovanie dlhodobých kapacít.⁶⁰

Okrem toho ako bolo oznámené v novembri 2020, parlament prijal novelu zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dotáciách“).⁶¹ Novela spôsobila problémy s pridelovaním dotácií v oblasti rodovej rovnosti, ktorá zostáva

57 Pozri Výročná správa o uplatňovaní charty za rok 2022, príspevky od Slovenska, december 2022 (v angličtine).

58 Výročná správa o uplatňovaní charty za rok 2022, príspevky od Slovenska.

59 Pozri Základné práva a právny štát, Správa z návštevy Slovenska, júl 2022, (v angličtine).

60 Pozri Index udržateľnosti organizácií občianskej spoločnosti z roku 2021, Slovensko, október 2022 (v angličtine).

61 Pozri „zákon o dotáciách“, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, (Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov), december 2020 (v slovenčine).

v kompetencii Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.⁶² Stredisko už skôr informovalo, že takáto legislatíva obmedzuje oprávnenosť potenciálnych žiadateľov a prijímateľov. Obmedzenie prístupu k finančným dotáciám pre organizácie, ktoré sa venujú témam, ako je rodová rovnosť, násilie páchané na ženách alebo ochrana a podpora práv LGBTI+, zostáva problémom. Z vyplácania finančných prostriedkov prostredníctvom verejných dotačných schém naďalej profitujú len vybrané organizácie, pričom sú vylúčené tie, ktoré pracujú na veciach súvisiacich s vyššie uvedenými témami.⁶³

Negatívny vplyv na komunitu LGBTI+

V roku 2022 stredisko v rámci monitorovania a podávania správ identifikovalo niekoľko praktík, ktoré by mohli mať negatívny vplyv na priestor občianskej spoločnosti. Obhajcovia ľudských práv LGBTI+ naďalej pracovali v atmosfére nenávisťi a nepriateľských postojov, čo viedlo k ohrozeniu osobnej bezpečnosti a nedostatočnému uznaniu ich nenahradiateľnej práce pri presadzovaní a ochrane ľudských práv osôb LGBTI+.

Konzervatívny diskurz v kombinácii s nedostatkom politickej vôle zlepšiť ochranu a presadzovanie práv LGBTI+ osôb presahuje rámec zachovania súčasného stavu a bude mať za následok ďalšie zhoršenie ochrany ľudských práv LGBTI+ osôb. V priebehu roka bolo predložených niekoľko legislatívnych návrhov, ktorých cieľom bolo ďalej stigmatizovať LGBTI+ osoby a obmedzovať ich práva, čím sa vytvorilo nepriateľské prostredie pre oso-

by patriace do LGBTI+ komunity, ako aj pre obhajcov ľudských práv LGBTI+ osôb a aktivistov.

V októbri 2022 sa Slovensko stalo svedkom vraždy dvoch LGBTI+ osôb. Vraždy boli neskôr klasifikované ako teroristické činy.⁶⁴ Slovenské organizácie občianskej spoločnosti s podporou ďalších aktérov vrátane NHRI adresovali politikom otvorenú výzvu s niekoľkými konkrétnymi odporúčaniami zameranými na „zabezpečenie rovnosti a bezpečnosti LGBTI+ osôb, ich rodín a detí, aby mohli žiť v našej krajine bez strachu a nenávisťi“. Odporúčania obsahovali konkrétne odkazy na boj proti dezinformáciám o LGBTI+ osobách v online priestore, začlenenie informácií o ľudských právach LGBTI+ osôb do škôl, vytvorenie služieb a komunitných priestorov pre LGBTI+ osoby, ako aj právne uznanie LGBTI+ párov a rodín.⁶⁵

Negatívny vplyv na práva žien

Pokiaľ ide o riziká, ktorým čelia obhajkyne ľudských práv pracujúce na témach sexuálnych a reprodukčných práv, stredisko vo svojej výročnej správe o dodržiavaní ľudských práv v Slovenskej republike za rok 2021 zverejnilo kapitolu o obmedzeniach bezpečného občianskeho priestoru vrátane zásady rovnakého zaobchádzania.⁶⁶ Hoci nejde o reprezentatívny výskum, obhajkyne ľudských práv uviedli, že čelia viacerým osobným alebo organizačným rizikám. Medzi ne patrí stigmatizácia, nenávisťné komentáre na sociálnych sieťach, prekážky vo financovaní a administratívne prekážky, prekážky v účasti a ich

62 Pozri Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, (Dotácia na podporu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí) (v slovenčine).

63 Pozri Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, (Dotácia na podporu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí) (v slovenčine).

64 Pozri ILGA-Europe, „Výročný prehľad situácie v oblasti ľudských práv lesbič, gejev, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych osôb na Slovensku“, 2021, (v angličtine).

65 Pozri Výzva na podporu LGBTI+ osôb na Slovensku, („Ide nám o život“), 2022 (v slovenčine).

66 Pozri Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, „Správa o dodržiavaní ľudských práv vrátane zásady rovnakého zaobchádzania v Slovenskej republike za rok 2021“, s. 87 - 96, 2021 (v angličtine).

negatívny vplyv na prácu a zdravie obhajou. Výskum sa uskutočnil v kontexte prebiehajúcich retrogresívnych legislatívnych návrhov zameraných na ďalšie obmedzenie prístupu k sexuálnym a reprodukčným právam. V súvislosti s nimi komisárka Rady Európy pre ľudské práva upozornila na negatívny vplyv navrhovanej legislatívy na práva žien a vyjadrila obavy, že tieto opakované legislatívne pokusy vytvárajú „čoraz nepriateľskejšie prostredie

pre obhajkyne ľudských práv na Slovensku, ktoré sa zameriavajú na otázky sexuálnych a reprodukčných práv žien a rodovej rovnosti vo všeobecnosti“.⁶⁷ Zatiaľ čo takéto legislatívne pokusy boli v roku 2022 naďalej navrhované, stredisko pokračovalo v monitorovaní ich negatívneho vplyvu na priestor občianskej spoločnosti, najmä na prácu obhajkyň ľudských práv.

Prístup k aktérom občianskej spoločnosti a ich zapojenie do tvorby práva a politiky

Zrýchlené legislatívne konanie

Zákon 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky vo svojom § 89 upravuje zrýchlené legislatívne konanie, ktoré je prípustné v jednom z jasne vymedzených prípadov.⁶⁸ Pandémia Covid-19 bola vyhodnotená ako výnimočná situácia, počas ktorej bolo prijatých mnoho právnych predpisov prostredníctvom zrýchleného legislatívneho konania.⁶⁹

Alarmujúce je však zneužívanie zrýchleného legislatívneho konania. V roku 2022 Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol, že v prípade prijatia konkrétneho zákona týkajúceho sa financovania voľného času detí neboli dodržané osobitné podmienky, za ktorých sa využíva zrýchlené legislatívne konanie. Ďalej uviedol, že využívanie skráteného alebo zrýchleného konania pri návrhoch zákonov o systémových zmenách s cieľom vyhnúť sa zmyslupnej diskusii, ktorá by inak bola potrebná, kritizuje aj Benátska komisia ako zásah do právneho

štátu, pokiaľ ide o princípy transparentnosti, inkluzívnosti, demokratickej legitimity a zodpovednosti.⁷⁰

Participácia

V súvislosti s legislatívnym postupom v parlamente existujú aj významné obmedzenia účasti. Návrhy aktov predložené poslancami parlamentu nepodliehajú medzirezortnému pripomienkovému konaniu vládnych návrhov, počas ktorého môže verejnosť a subjekty občianskej spoločnosti predkladať svoje stanoviská k návrhom aktov.

Hoci NHRI rešpektuje právo zákonodarnej iniciatívy zákonodarcu, pozoruje určité zneužívanie tejto právomoci na obchádzanie verejnej diskusie, keď poslanci navrhujú významné legislatívne zmeny alebo nové návrhy prostredníctvom parlamentu.

Koaliční poslanci opakovane predkladajú zákony obmedzujúce sexuálne a reprodukčné

67 Pozri Komisárka Rady Európy pre ľudské práva „List Dunji Mijatovičovej Slovenskej národnej rade“, október 2021 (v angličtine).

68 Pozri zákon 350/1996 Z. z., zákon Národnej rady Slovenskej republiky o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky (Právne predpisy, Zbierka zákonov Slovenskej republiky, Chronologický register, Ročník 1996-350-1996 Z.z. 01.01.2023) 1996 (v slovenčine).

69 Pozri Skrátené legislatívne konanie v praxi, Právne Noviny, jún 2022 (v slovenčine).

70 Pozri Rozhodnutie Ústavného súdu PL. ÚS 13/2022, 2022 (v slovenčine).

práva žien bez verejnej diskusie s odborníkmi na tieto témy.⁷¹ Rovnaká situácia nastala v januári 2023 v súvislosti s návrhom zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 532/2010 Z. z. o Rozhlase a televízii Slovenska, ktorý má vplyv na slobodu médií a ktorý nebol pred predložením prerokovaný s príslušnými odborníkmi a širokou verejnosťou.⁷²

Okrem toho v decembri 2022 parlament prijal novelu zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.⁷³ Prezidentka tento zákon vetovala, pričom uviedla, že má obavy z nejasného a chaotického legislatívneho procesu, ktorý obmedzuje proces zapojenia odborníkov, a že text je v rozpore s európskou legislatívou a normami týkajúcimi sa ochrany životného prostredia a Aarhuského dohovoru.⁷⁴ Legislatívny proces, ako aj legislatíva obmedzujú práva verejnosti vo vzťahu k rozhodovacím procesom v oblasti ochrany životného prostredia, napríklad najmä výrazne obmedzujú práva verejnosti ovplyvňovať rozvoj

vo svojom okolí zúžením procesných noriem na ochranu dotknutej verejnosti v povolovaní konaní stavieb.⁷⁵ Stredisko sa domnieva, že zákon by potenciálne obmedzil aj aktivity ochrancov ľudských práv v oblasti životného prostredia a ich možnosť zapojiť sa do transparentného a participatívneho rozhodovania o otázkach životného prostredia. Parlament prelomil prezidentkine veto vo februári 2022.

Stredisko monitoruje využívanie zrýchleného legislatívneho konania vo svojom nástroji na sledovanie právneho štátu. Pomer medzi počtom legislatívnych návrhov predložených priamo parlamentom a celkovým počtom všetkých legislatívnych návrhov týkajúcich sa ľudských práv je potrebné sledovať v kategórii otvorenej vlády a vlády viazanej zákonom v rámci nástroja na sledovanie právneho štátu. Zrýchlené legislatívne konanie by malo zostať legislatívnym nástrojom vyhradeným pre výnimočné okolnosti a nemalo by obchádzať účasť verejnosti.

Zneužívanie zákonov na zastrašovanie aktérov občianskej spoločnosti vrátane strategických žalôb proti verejnej účasti

Zneužívanie zákonov a zastrašovanie

V roku 2022 sa vo viacerých prípadoch odhalili útoky verejných činiteľov na obhajcov ľudských práv a iných aktérov, konkrétne novinárov. Tri incidenty týkajúce sa novinárov boli nahlásené platforme Mapping Media Freedom. Všetky tri incidenty boli kategorizované ako verbálne útoky (diskreditácia) pochádzajúce

od lídra vedúcej politickej strany, konkrétne ministra financií Slovenskej republiky (ďalej len „minister financií“).

Dňa 12. septembra 2022 minister financií verejnil na sociálnych sieťach príspevok, v ktorom očiernil a osobne napadol šéfredaktora slovenského denníka Denník N. Šéfredaktor sa vyjadril k predvolebným sľubom ministro-

71 Pozri návrh poslancu Martina Čepčeka na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 73/1986 Zb. o umelom prerušení tehotenstva v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (Parlamentná tlač 990) (v slovenčine), pozri aj návrh poslankyň Anny Andrejivovej a Evy Hudecovej na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, august 2022 (v slovenčine).

72 Pozri návrh skupiny poslancov na zákon o pomoci tehotným ženám, september 2022 (v slovenčine).

73 Pozri návrh poslancu Kristiána Čekovského na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 532/2010 Z. z. o Rozhlase a televízii Slovenska, január 2023 (v slovenčine).

74 Pozri Národná rada Slovenskej republiky, zákon z 20. decembra 2022, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, tlač č. 1346, december 2022 (v slovenčine).

75 Pozri Prezidentka Slovenskej republiky, „Rozhodnutie prezidentky Slovenskej republiky o vrátení zákona z 20. decembra 2022, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, 30. decembra 2022“, december 2022 (v slovenčine).

76 Pozri Via Iuris, „Hanebná novela EIA proti verejnosti“, 12. septembra 2022 (v slovenčine).

vej strany o boji proti korupcii a poukázal na ich nesplnenie. Reakcia ministra financií sa stretla s veľkou kritikou mediálnej obce. Aj keď bol uverejnený článok kritický, neobsahoval nevhodné vyjadrenia. Krátko po uverejnení článku minister financií zverejnil online reakciu, v ktorej sa obhajoval tým, že napadol dehonestujúci jazyk redaktora, osobné urážky a nepodložené tvrdenia.⁷⁶ V septembri 2022 minister financií počas vystúpenia v parlamente opäť zaútočil na médiá a obvinil ich z korupcie.

Okrem toho minister financií opäť vystúpil v parlamente 29. septembra 2022 a spojil prácu slovenských novinárov a mediálnych organizácií s nacistickou propagandou. Toto vyjadrenie odznelo počas prejavu týkajúceho sa hlasovania o dôvere v súvislosti s jeho pozíciou.⁷⁷ Jeho komentáre sa stretli s veľkou vlnou kritiky zo strany mediálnej komunity, organizácií na ochranu slobody médií, ako aj verejných činiteľov z jeho vlastnej vládnucej strany⁷⁸ a v reakcii na to skupina redaktorov vydala vyhlásenie, v ktorom tieto komentáre odsúdila.⁷⁹

Okrem toho 12. októbra 2022 minister financií v rozhlasovom rozhovore povedal, že v rámci svojej verejnej služby krajine vyradi novinárov, ktorých považuje za skorumpovaných.⁸⁰

V októbri 2022 v reakcii na nedávne pokusy ministra financií zdiskreditovať médiá vydalo niekoľko medzinárodných skupín zamera-

ných na slobodu médií a skupín novinárov spoločné vyhlásenie, v ktorom odsúdili nedávne útoky ministra financií na novinárov.⁸¹ Pod vyhlásenie sa podpísali Európske centrum pre slobodu tlače a médií, Reportéri bez hraníc, Európska federácia novinárov, Medzinárodný tlačový inštitút, taliansky think-tank OBC Transeuropa, holandská regionálna mimovládna organizácia Free Press Unlimited a Organizácia na podporu nezávislých médií Article 19.

Chýbajúca regulácia strategických žalôb proti verejnej účasti

V súčasnosti na Slovensku neexistuje žiadna právna úprava, ktorá by poskytovala ochranu pred strategickými žalobami proti verejnej účasti pre obžalovaných konajúcich vo verejnom záujme. Slovensko nemá žiadne štatistiky týkajúce sa prípadov strategických žalôb proti verejnej účasti a neexistuje žiadny samostatný právny predpis upravujúci strategické žaloby proti verejnej účasti. Všeobecný právny nástroj, ako je predpísaný napríklad v zákone č. 160/2015 Z. z. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov alebo zákone č. 300/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov, sa však používa ako nástroj obhajoby v konaní a je k dispozícii ako forma právnej ochrany v prípadoch strategických žalôb proti verejnej účasti. Patrí medzi ne napríklad zjavne neopodstatnená žaloba a trestný čin krivého obvinenia.

76 Pozri Mapovanie slobody médií, „Slovensko: slovenský minister Igor Matovič spustil tirádu proti redaktorovi Dennika N online“, 19. septembra 2022 (v angličtine).

77 Pozri Mapovanie slobody médií: Slovensko: podpredseda slovenskej vlády prirovnal súčasných novinárov k Hitlerovým služobníkom, október 2022 (v angličtine).

78 Pozri napríklad International Press Institute, „Slovensko: Útok podpredsedu vlády podkopal širšie úsilie vlády o posilnenie slobody tlače“, 6. októbra 2022.

79 Pozri vyhlásenie Slovenskej tlačovej agentúry („Nebudeme mlčať. Šéfredaktori odmietli Matovičove útoky, neboli ticho ani keď na nich útočil Fico a Mečiar“), 30. septembra 2022 (v slovenčine).

80 Pozri Mapovanie slobody médií: Slovensko: slovenský minister financií sa zaviazal, že osobne odstráni novinárov, ktorých považuje za skorumpovaných, október 2022 (v slovenčine).

81 Pozri napríklad International Press Institute, „Slovensko: Útok podpredsedu vlády podkopal širšie úsilie vlády o posilnenie slobody tlače“, 6. októbra 2022.

V roku 2021 vydalo Ministerstvo kultúry SR predbežné informácie o začatí legislatívnych prác na ústavnom zákone o slobode médií.⁸² Podľa predbežných informácií je cieľom pripravovaného návrhu zákona „zabezpečiť slobodný a bezpečný výkon novinárskeho povolania a garantovať ochranu novinárskych zdrojov pôsobiacich v digitálnom prostredí na rovnakej úrovni, ako je garantovaná tradičným printovým médiám v médiách“. Predbežné informácie výslovne nestanovujú zavedenie osobitnej legislatívnej ochrany pred strategickými žalobami proti verejnej účasti.

Ochrana by mala byť zabezpečená legislatívnu úpravou základných práv a povinností novinárov, poskytovateľov mediálnych informácií a orgánov verejnej moci. Okrem toho by sa mala zabezpečiť transparentnosť vlastníctva médií, redakčná nezávislosť novinárov a slobodný prístup k informáciám bez diskriminácie.⁸³

V nadväznosti na plnenie odporúčaní a v rámci aktívneho monitorovania strediska po-

žiadala slovenská NHRI ministerstvo kultúry o poskytnutie ďalších informácií o krokoch prijatých na splnenie odporúčaní Európskej komisie s dôrazom na ochranu novinárov. Podľa ministerstva kultúry bude ochrana novinárov zahrnutá do Stratégie prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v SR do roku 2028. Pokiaľ ide o strategické žaloby proti verejnej účasti, (podľa ministerstva kultúry) sa Slovensko aktívne zúčastňuje na iniciatívach EÚ a Rady Európy prostredníctvom zástupcu ministerstva kultúry. Okrem toho ministerstvo kultúry vo februári 2023 zorganizovalo konferenciu o ochrane novinárov.

Posilnenie plurality a nezávislosti médií a ochrana novinárov je súčasťou Stratégie kultúry a kreatívneho priemyslu Slovenskej republiky 2030, ktorú nedávno pripravilo ministerstvo kultúry. Podľa tejto stratégie by zahrnuté opatrenia mali prispieť k zlepšeniu podmienok slobodného výkonu novinárskej profesie.

Opatrenia prijaté štátnymi orgánmi na ochranu a podporu občianskeho priestoru

Pozitívny vplyv na priestor občianskej spoločnosti

Z indexu udržateľnosti občianskej spoločnosti vyplýva, že pozitívny vplyv na slobodu združovania malo zavedenie komplexného verejného registra informácií o MVO. Tento register bol zavedený s cieľom prispieť k zvýšeniu

transparentnosti v tomto sektore. K spusteniu registra došlo 1. januára 2021 na základe zákona č. 346/2018 Z. z. o registri mimovládnych neziskových organizácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov.⁸⁴ Podľa tohto zákona bola 1. januára 2023 zverejnená aj elektronická zbierka listín a dokumentov MVO. Elektronická zbierka obsahuje digitálnu podobu všetkých kľúčových dokumentov týkajúcich

82 Pozri návrh ústavného zákona o slobode médií, 2022 (v slovenčine).

Napriek tomu, že fáza predbežného pripomienkovania informácií bola ukončená 25. augusta 2021, legislatívny proces nedospel do štádia predloženia vlastného návrhu zákona v priebehu roka 2022. Ministerstvo nás ďalej informovalo, že vzhľadom na súčasnú politickú situáciu nie je možné určiť predpokladaný termín predloženia tohto zákona do medziparlamentného konania.

83 Pozri Predbežná informácia (v slovenčine).

84 Nadácia PONTIS: Udržateľnosť organizácií občianskej spoločnosti na Slovensku je podľa Indexu udržateľnosti občianskej spoločnosti stabilná.

sa registrovaných MVO. Tým sa má dosiahnuť väčšia transparentnosť a dôveryhodnosť neziskového sektora.⁸⁵

Nedávna novela zákona o slobodnom prístupe k informáciám

V septembri 2022 bývalý minister spravodlivosti SR predložil ďalšiu novelu zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých ďalších zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov do medzirezortného pripomienkového konania, ktorá má zvýšiť transparentnosť verejnej správy.

Podľa tlačovej správy ministerstva spravodlivosti novela zavádza úplne novú definíciu povinnej osoby (osoba, ktorá má povinnosť podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám poskytnúť informácie/odpovedať

na žiadosti o informácie) a rozširuje povinnosti podľa tohto zákona aj na štátne podniky a dcérske spoločnosti štátnych podnikov. Zavádza tiež povinné zverejňovanie informácií o osobách uchádzajúcich sa o verejnú funkciu, ako aj o samotných verejných funkcionároch. Výslovne sa ustanovuje povinnosť zverejňovať všetky dodatky k povinnej zverejňovaným zmlúvam, pričom sa ruší výnimka pre nezverejňovanie ich príloh a obdobie povinného zverejňovania zmlúv sa predlžuje na 10 rokov. Vypúšťa sa výnimka zo zverejňovania zmlúv Národnou diaľničnou spoločnosťou. Cieľom navrhovaného materiálu je zaviesť legislatívu, ktorá by umožnila širšiu dostupnosť štúdií a analytických materiálov vypracovaných vďaka verejným prostriedkom ako v súčasnosti.⁸⁶ V súčasnosti prebieha vyhodnotenie medzirezortného pripomienkového konania.⁸⁷

Úloha NHRI pri podpore a ochrane priestoru občianskej spoločnosti a obhajcov ľudských práv

25

Stredisko realizovalo niekoľko iniciatív na podporu a ochranu priestoru priaznivého pre občiansku spoločnosť a obhajcov ľudských práv. Okrem špecifického zamerania na poskytnutie priestoru pre obhajkyne ľudských práv v rámci Správy o dodržiavaní ľudských práv vrátane zásady rovnakého zaobchádzania v Slovenskej republike za rok 2021⁸⁸ sa stredisko aktívne zúčastnilo na viacerých diskusiách na vysokej úrovni; zvýšilo svoju advokačnú činnosť; ako aj organizovalo aktivity zamerané na organizácie občianskej spoločnosti.

Pri príležitosti Medzinárodného dňa boja proti homofóbii, bifóbii, intersexualizmu a transfóbii v máji 2022 stredisko zaslalo otvorený list organizáciám, ktoré napriek práci v často nepriaznivých podmienkach prispievajú k zlepšeniu postavenia a ochrany práv LGBTI+ osôb na Slovensku, a vyjadrilo im vďaka za ich prácu.⁸⁹

Okrem toho NHRI v októbri 2022 úspešne realizovala projekt na podporu zapojenia organizácií občianskej spoločnosti do mechanizmu Európskej sociálnej charty „Zlepšenie

⁸⁵ Pozri Transparentnosť mimovládnych neziskových organizácií sa stáva realitou, január 2023 (v slovenčine).

⁸⁶ Pozri Ministerstvo spravodlivosti: Novela infozákona: ďalší krok k zvyšovaniu transparentnosti verejnej správy, september 2022 (v slovenčine).

⁸⁷ LP/2022/523 Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov.

⁸⁸ Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, „Správa o dodržiavaní ľudských práv vrátane zásady rovnakého zaobchádzania v Slovenskej republike za rok 2021“, apríl 2022.

⁸⁹ Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, „Otvorený list na podporu LGBTI organizácií občianskej spoločnosti“, 17. mája 2022 (v slovenčine).

využívania postupu podávania správ v Európskej sociálnej charte na Slovensku s hlavným zameraním na skupinu 4 o deťoch, rodinách a migrantoch“ financovaný Radou Európy.⁹⁰ Jedným z výstupov projektu bol malý seminár pre organizácie občianskej spoločnosti zameraný na budovanie kapacít, vytváranie sietí a zhromažďovanie informácií, na ktorý nadviazala spoločná výzva na podporu ratifikácie neprijatých ustanovení článkov skupiny 4.⁹¹ Okrem toho v decembri 2022 stredisko spoluorganizovalo diskusiu za okrúhlym stolom na tému „Ako žijú ľudskoprávni aktivisti“ v spolupráci s organizáciou Neon Collective, na ktorom zástupcovia slovenskej NHRI pred-

stavili výskum strediska o demokratickom priestore pre environmentálnych aktivistov a aktivistky a pre aktivistky a novinárov pracujúcich v oblasti sexuálnych a reprodukčných práv.

Napokon v septembri 2022 stredisko spoluorganizovalo stretnutie odborníkov na hospodárske a sociálne práva v celej Európe vrátane zástupcov Rady Európy, agentúry FRA, sietí ENNHRI a Equinet. Stretnutie sa zameralo na poskytnutie priestoru na diskusiu o spoločných výzvach v oblasti ochrany hospodárskych a sociálnych práv v Európe.

Odporúčania inštitúcie NHRI pre vnútroštátne a regionálne orgány

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva odporúča:

- Štátnym orgánom s celoštátnou pôsobnosťou, aby sa zamerali na doplnenie legislatívnych opatrení zameraných na zvýšenie podpory a bezpečnosti novinárov a obhajcov ľudských práv, ako aj organizácií občianskej spoločnosti prijatím ďalších opatrení zameraných na zvyšovanie povedomia a informovanosti o práci obhajcov ľudských práv, ako aj na lepšie monitorovanie prípadov ohrozenia.
- Všetkým verejne činným osobám, aby sa zdržali neopodstatnených útokov a vyhrážok voči občianskej spoločnosti, obhajcom ľudských práv a médiám.
- Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny SR a ostatným štátnym orgánom spravujúcim grantové schémy pre občianske spoločnosti, aby zabezpečili, že finančné prostriedky pre organizácie občianskej spoločnosti dostupné z grantových schém spravovaných na národnej úrovni budú rovnako dostupné pre všetky organizácie občianskej spoločnosti bez ohľadu na zameranie ich činnosti.

90 Pozri Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, „Prebiehajúce projekty“, 2022 (v angličtine a slovenčine).

91 Pozri Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, „Centrum vyškolovalo organizácie občianskej spoločnosti v oblasti podávania správ o Európskej sociálnej charte“ (v angličtine).

Vykonávanie rozsudkov európskych súdov

Hodnotenie následných činností štátnych orgánov

Nevykonávanie rozsudkov ESLP

Efektívne sledovanie a ochota štátnych orgánov vykonávať rozsudky európskych súdov týkajúce sa Slovenska, napríklad vrátane tých, ktoré sa zaoberajú štruktúrnymi problémami týkajúcimi sa ľudských práv a ochrany základných slobôd, zostávajú nízke.

V období od 1. januára 2022 do 10. februára 2023 vydal Európsky súd pre ľudské práva (ESLP) osemnásť rozsudkov týkajúcich sa Slovenska.⁹²

Podľa oddelenia Rady Európy pre výkon rozsudkov ESLP bolo v priebehu rokov a do 10. februára 2023 vydaných celkovo 605 rozsudkov týkajúcich sa Slovenska. V sedemnástich rozsudkoch bol identifikovaný komplexný problém a v dvoch rozsudkoch štruktúrný problém. Z celkového počtu 605 rozsudkov bolo 200 riešených prostredníctvom priateľského urovnania, 1 ako priateľské urovnania s podnikmi, 110 ako zásadné a 290 ako opakované veci.

V súčasnosti je uzavretých 546 vecí a 59 vecí je ešte v štádiu riešenia. Zo všetkých neukončených vecí je 14 nových, 41 vecí je v štandard-

nom konaní a 4 veci sú v rozšírenom konaní.⁹³ Z neukončených vecí bolo 24 identifikovaných ako zásadné veci, 23 ako opakované veci, 8 vecí sa rieši prostredníctvom priateľského urovnania.

Súdna činnosť Súdneho dvora EÚ týkajúca sa Slovenska:

V roku 2022 boli na SDEÚ podané tri žaloby pre nesplnenie povinnosti zo strany krajiny.⁹⁴ Okrem toho v roku 2022 vydal Všeobecný súd tri uznesenia, ktorými zamietol žaloby o neplatnosť rozhodnutia EK.⁹⁵

Rozsudky Súdneho dvora:

V období od 1. januára 2022 do 10. februára 2023 vydal Súdny dvor 3 rozsudky, v ktorých konštatoval, že Slovensko si nespĺnilo povinnosti vyplývajúce z práva EÚ.⁹⁶

Rozsudok Všeobecného súdu:

V priebehu sledovaného obdobia vydal Všeobecný súd jeden rozsudok, ktorým zamietol žalobu o zrušenie rozhodnutia piateho odvolacieho senátu Úradu EÚ pre duševné vlastníctvo.⁹⁷

⁹² Viac informácií o rozsudkoch nájdete v prílohe 2.

⁹³ Pozri ESLP, Maslák proti Slovenskej republike (č. 2), žiadosť č. 3821/17, rozsudok, 31. marca 2022.

ESLP, Zoltán Varga proti Slovenskej republike, žiadosť č. 58361/12, rozsudok, 20. júla 2021.

ESLP, M.B. a ďalší proti Slovenskej republike, žiadosť č. 45233/17, rozsudok, 1. apríla 2021.

ESLP, R.R. a R.D. proti Slovenskej republike, žiadosť č. 20649/19, rozsudok, 1. septembra 2020.

⁹⁴ Pozri Súdny dvor Európskej únie, vec T-58/22, žaloba podaná 31. januára 2022 – Labaš proti EUIPO (FRESH), 2022 (v angličtine).

⁹⁵ Pozri Súdny dvor Európskej únie, vec T-304/2, uznesenie Všeobecného súdu, 15. februára 2022 (v angličtine).

⁹⁶ Pozri Súdny dvor, vec C-342/21, rozsudok Súdneho dvora, 9. februára 2023 (v slovenčine) Súdny dvor, vec C-683/20, rozsudok Súdneho dvora, 13. januára 2022 (v slovenčine).

Súdny dvor, vec C-661/20, rozsudok Súdneho dvora, 22. júna 2022 (v slovenčine).

⁹⁷ Pozri Súdny dvor Európskej únie, vec T-686/21: rozsudok Všeobecného súdu, 14. septembra 2022 (v angličtine).

Rozhodnutia Súdneho dvora týkajúce sa návrhov na začatie prejudiciálneho konania:

V sledovanom období vydal Súdny dvor tri rozhodnutia týkajúce sa návrhov na začatie prejudiciálneho konania podaných vnútroštátnymi súdmi na Slovensku. V jednom z prípadov, ktorý sa týkal výkladu článku 4 ods. 3 ZEÚ, článku 82 ZFEÚ a článkov 47 a 50 Charty základných práv Európskej únie, Súdny dvor konštatoval, že zjavne nemá právomoc odpovedať na otázku, ktorá mu bola predložená.⁹⁸ V ďalšom prípade, ktorý sa týkal výkladu ustanovení smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS. Uznesením z júna 2022 Súdny dvor vyčiarokol vec z registra, keďže Okresný súd Prešov vzal späť svoje podanie.⁹⁹ V tretej veci, týkajúcej sa výkladu smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, Súdny dvor rozhodol, že návrh na začatie prejudiciálneho konania je zjavne neprípustný.¹⁰⁰

Návrhy na začatie prejudiciálneho konania:

Okrem toho boli v roku 2022 podané dva návrhy na začatie prejudiciálneho konania. Jeden návrh podal Okresný súd Prešov a týkal sa výkladu ustanovení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 785/2004 z 21. apríla 2004 o požiadavkách na poistenie leteckých dopravcov a prevádzkovateľov lietadiel a Dohovoru o zjednotení niektorých pravidiel pre medzinárodnú leteckú dopravu.¹⁰¹ Druhý návrh podal Okresný súd Bratislava II vo veci výkladu ustanovení smernice Rady 89/665/EHS z 21. decembra 1989 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení týkajúcich sa uplatňovania postupov preskúmania v rámci verejného obstarávania tovarov a prác, zmenenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2007/66/ES z 11. decembra 2007. Predmetom konania vo veci samej je náhrada škody spôsobenej pri výkone verejnej moci v dôsledku nezákonného rozhodnutia o vylúčení uchádzača z verejného obstarávania, pričom škoda spočíva v strate možnosti dosiahnuť zisk plnením zákazky.¹⁰²

28

Zásadné rozsudky európskych súdov, ktoré čakajú na vykonanie

24 vecí bolo identifikovaných ako zásadné veci, ktoré sú pod prebiehajúcim dohľadom.¹⁰³

Zásadné veci pod prebiehajúcim dohľadom:

- Vec Chochoľáč proti Slovenskej republike (žiadosť č. 81292/17)¹⁰⁴
- Vec Maslák proti Slovenskej republike (č. 2)

(žiadosť č. 38321/17)¹⁰⁵

- Vec Adamčo proti Slovenskej republike (č. 2) (žiadosť č. 20877/19)¹⁰⁶

- Vec Al Alo proti Slovenskej republike (žiadosť č. 32084/19)¹⁰⁷
- Vec Salmanov proti Slovenskej republike (žiadosť č. 40132/16)¹⁰⁸

98 Pozri Súdny dvor, vec C-710/20, uznesenie Súdneho dvora, 8. júla 2022 (v slovenčine).

99 Súdny dvor Európskej únie, vec C-12/22: uznesenie predsedu Súdneho dvora, 30. júna 2022.

100 Pozri Súdny dvor Európskej únie, vec C-638/21, uznesenie Súdneho dvora (desiata komora), 28. apríla 2022.

101 Súdny dvor Európskej únie, vec C-283/22: Návrh na začatie prejudiciálneho konania, 26. apríla 2022, k dispozícii na adrese: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62022CN0283&qid=1676554862869>.

102 Pozri Súdny dvor Európskej únie, vec C-547/22: Návrh na začatie prejudiciálneho konania, 17. augusta 2022.

103 Tabuľka vecí a skupín vecí pod zvýšeným dohľadom, SD, Výbor ministrov a Slovenská republika, hlavné veci pred Výborom ministrov.

104 Pozri ESPLP, CHOCHOLÁČ proti Slovenskej republike, žiadost č. 81292/17, rozsudok, 7. júla 2022 (v angličtine).

105 Pozri ESPLP, MASLÁK proti Slovenskej republike (č. 2), žiadost č. 38321/17, rozsudok, 31. marca 2022 (v angličtine).

106 Pozri ESPLP, ADAMČO proti Slovenskej republike (č. 2), žiadost č. 20877/19, rozsudok, 2. júla 2022 (v angličtine).

107 Pozri ESPLP, AL ALO proti Slovenskej republike, žiadost č. 32084/19, rozsudok, 10. februára 2022 (v angličtine).

108 Pozri ESPLP, SALMANOV proti Slovenskej republike, žiadost č. 40132/16, rozsudok, 20. januára 2022 (v angličtine).

- Vec Mucha proti Slovenskej republike (žiadost' č. 63703/19)¹⁰⁹
- Vec Ringier Axel Springer Slovakia, a.s. proti Slovenskej republike (č. 4) (žiadost' č. 26826/16)¹¹⁰
- Vec Zoltán Varga proti Slovenskej republike (žiadost' č. 58361/12)¹¹¹
- Vec Hájovský proti Slovenskej republike (žiadost' č. 7796/16)¹¹²
- Vec KOM, spoločnosť s ručením obmedzeným proti Slovenskej republike (žiadost' č. 56293/15)¹¹³
- Vec Kuc proti Slovenskej republike (žiadost' č. 17101/19)¹¹⁴
- Vec Shiksaitov proti Slovenskej republike (žiadost' č. 56751/16)¹¹⁵
- Vec Besina proti Slovenskej republike (žiadost' č. 63770/17)¹¹⁶
- Vec R.R. a R.D. proti Slovenskej republike (žiadost' č. 20649/18)¹¹⁷
- Vec A.P. proti Slovenskej republike (žiadost' č. 10465/17)¹¹⁸
- Vec M.M.B. proti Slovenskej republike (žiadost' č. 6318/17)¹¹⁹
- Vec Adamčo proti Slovenskej republike (žiadost' č. 45084/14)¹²⁰
- Vec Móry and Benc proti Slovenskej republike (žiadost' č. 3912/15)¹²¹

- Vec Visy proti Slovenskej republike (žiadost' č. 70288/13)¹²²
- Vec Balogh a ďalší proti Slovenskej republike (žiadost' č. 35142/15)¹²³
- Vec Javor a Javorová proti Slovenskej republike (žiadost' č. 42360/10)¹²⁴
- Vec Draft - ova a.s. proti Slovenskej republike (žiadost' č. 72493/10)¹²⁵
- Vec Harabin proti Slovenskej republike (žiadost' č. 58688/11)¹²⁶
- Vec Maxian a Maxianová proti Slovenskej republike (žiadost' č. 44482/09)¹²⁷

Z týchto 24 nevyriešených vecí označených za zásadné veci sú 3 pod zvýšeným dohľadom Výboru ministrov Rady Európy.

Vec **R.R. a R.D. (20649/18)**¹²⁸ sa týka nadmerného použitia sily pri policajnej operácii vykonanej v júni 2013 v rómskej štvrti. Prípád súvisí aj s neúčinným vyšetrovaním týchto udalostí a rasistickým motívom plánovania operácie (hmotnoprávne a procesné porušenie článku 3), nedostatočne účinným vyšetrovaním údajných rasistických motívov pri plánovaní operácie (porušenie článku 14 v spojení s článkom 3). Slovenské orgány poskytli 29. novembra 2022 aktualizovaný akčný plán¹²⁹

109 Pozri ESLP, MUCHA proti Slovenskej republike, žiadost' č. 63703/19, rozsudok, 25. novembra 2022 (v angličtine).

110 Pozri ESLP, RINGIER AXEL SPRINGER SLOVAKIA, A.S. proti Slovenskej republike, žiadost' č. 26826/16, rozsudok, 23. septembra 2021 (v angličtine).

111 Pozri ESLP, ZOLTÁN VARGA proti Slovenskej republike, žiadost' č. 58361/12, rozsudok, 20. júla 2021 (v angličtine).

112 Pozri ESLP, HÁJOVSKÝ proti Slovenskej republike, žiadost' č. 7796/16, rozsudok, 1. júla 2021 (v angličtine).

113 Pozri ESLP, KOM, SPOLOČNOSŤ S RUČENÍM OBMEDZENÝM proti Slovenskej republike, žiadost' č. 56293/15, rozsudok, 2. septembra 2021 (v angličtine).

114 ozri ESLP, KUC proti Slovenskej republike, žiadost' č. 17101/19, rozsudok, 2. septembra 2021 (v angličtine).

115 Pozri ESLP, SHIKSAITOV proti Slovenskej republike, žiadost' č. 56751/16, rozsudok, 10. decembra 2020 (v angličtine).

116 Pozri ESLP, BESINA proti Slovenskej republike, žiadost' č. 63770/17, rozsudok, 15. apríla 2021 (v angličtine).

117 Pozri ESLP, R.R. a R.D. proti Slovenskej republike, žiadost' č. 20649/18, rozsudok, 01. septembra 2020 (v angličtine).

118 Pozri ESLP, A.P. proti Slovenskej republike, žiadost' č. 10465/17, rozsudok, 28. januára 2021 (v angličtine).

119 Pozri ESLP, M.M.B. proti Slovenskej republike, žiadost' č. 6318/17, rozsudok, 26. novembra 2021 (v angličtine).

120 Pozri ESLP, ADAMČO proti Slovenskej republike, žiadost' č. 45084/14, rozsudok, 12. novembra 2019 (v angličtine).

121 Pozri ESLP, MÓRY A BENC proti Slovenskej republike, žiadost' č. 3912/15, rozsudok, 20. januára 2019 (v angličtine).

122 Pozri ESLP, VISY proti Slovenskej republike, žiadost' č. 70288/13, rozsudok, 16. októbra 2018 (v angličtine).

123 Pozri ESLP, BALOGH A ĎALŠÍ proti Slovenskej republike, žiadost' č. 35142/15, rozsudok, 31. augusta 2018 (v angličtine).

124 Pozri ESLP, JAVOR A JAVOROVÁ proti Slovenskej republike, žiadost' č. 42360/10, rozsudok, 15. septembra 2015 (v angličtine).

125 Pozri ESLP, DRAFT-OVA proti Slovenskej republike, žiadost' č. 72493/10, rozsudok, 9. júna 2015 (v angličtine).

126 Pozri ESLP, HARABIN proti Slovenskej republike, žiadost' č. 58688/11, rozsudok, 20. novembra 2012 (v angličtine).

127 Pozri ESLP, MAXIAN A MAXIANOVÁ proti Slovenskej republike, žiadost' č. 44482/09, rozsudok, 27. júla 2012 (v angličtine).

128 Pozri ESLP, R.R. a R.D. proti Slovenskej republike, žiadost' č. 20649/18, rozsudok, 1. septembra 2020 (v angličtine).

129 Pozri Oznámenie Slovenskej republiky týkajúce sa skupiny vecí R.R. a R.D. proti Slovenskej republike (žiadost' č. 20649/18), 29. novembra 2022 (v angličtine a francúzštine).

a 31. januára 2023 informácie o jednotlivých opatreniach¹³⁰, ktoré sa v súčasnosti posudzujú.

Vec **Maslák (č. 2) proti Slovenskej republike**¹³¹ sa týka nezákonného umiestnenia sťažovateľa do režimu zvýšenej ostrahy počas výkonu časti trestu odňatia slobody. V tomto prípade ESLP konštatoval, že takéto umiestnenie do režimu zvýšenej ostrahy nebolo v súlade so zákonom a článkom 8 ods. 2 vzhľadom na to, že vnútroštátny systém neposkytoval primeranú právnu ochranu pred zneužitím. Dňa 9. januára 2023 bol predložený akčný plán, ktorý sa v súčasnosti posudzuje.¹³²

Vec **Zoltán Varga proti Slovenskej republike**¹³³ sa týka vykonávania sledovania v rokoch 2005 - 2006 bez primeraných právnych záruk proti zneužitiu, a to v dôsledku prakticky neobmedzenej moci, ktorú vykonávala Slovenská informačná služba. ESLP konštatoval nejasnosť uplatniteľných jurisdikčných pravidiel týkajúcich sa zabezpečenia dodržiavania príslušného ustanovenia o zničení primárneho materiálu získaného v rozpore so zákonom Slovenskou spravodajskou službou a zistil porušenie článku 8. Akčný plán bol predložený 12. mája 2022¹³⁴ a vec bola prerokovaná na bilaterálnej konzultácii s orgánmi. Orgány predložili 21. decembra 2022¹³⁵ dodatočné informácie, ktoré sú predmetom posudzovania.

Podľa štatistického prehľadu vykonávania rozsudkov ESLP Slovensko zaostáva vo vykonávaní rozsudkov ESLP, čo je naďalej prob-

lematické. Úplná implementácia si vyžaduje štrukturálne a významné zmeny. Okrem toho sú niektoré prípady vrátane tých, ktoré sú pod zvýšeným dohľadom, aj súčasťou politického diskurzu a ich realizácia si vyžaduje politickú vôľu a prijatie finančných opatrení.

Napríklad vo veci **R. R. a R. D. proti Slovenskej republike** týkajúcej sa neprimeraného použitia sily počas policajnej operácie vykonanej v roku 2013 v rómskej štvrti sa všeobecné opatrenia, ktoré treba prijať, týkajú použitia sily počas policajného zatýkania a zadržania, vyšetrovania neprimeraného použitia sily a nedostatočného vyšetrovania rasistických motívov a postojov. Orgány poskytli počiatočný akčný plán v júni 2021, aktualizovanú verziu uverejnenú v novembri 2022 a oznámenie uverejnené v marci 2022. Posledné preskúmanie vykonal Výbor ministrov v júni 2022. Podľa rozhodnutia prijatého na poslednom zasadnutí Výboru ministrov je ešte potrebné prijať niektoré opatrenia. Medzi tieto opatrenia patrí poskytovanie štatistických alebo monitorovacích informácií o konkrétnych krokoch prijatých na boj proti zlému zaobchádzaniu počas zatýkania alebo zadržania a rasistickým motívom vo všeobecnosti.¹³⁶

Vo veci **Javor a Javorová proti Slovenskej republike** sa podľa ESLP predpokladá, že konanie o náhrade škody pripojené k trestnému konaniu požíva rovnakú ochranu pred neprimeranou dĺžkou za predpokladu, že nárok je vznesený proti konkrétnemu obžalovanému, ako je to zaručené v občian-

129 Pozri Oznámenie Slovenskej republiky týkajúce sa skupiny vecí R.R. a R.D. proti Slovenskej republike (žiadost č. 20649/18), 29. novembra 2022 (v angličtine a francúzštine).

130 Pozri Oznámenie úradov (30/01/2023) týkajúce sa vecí R.R. a R.D. proti Slovenskej republike (žiadost č. 20649/18, 31. januára 2023 (v angličtine a francúzštine).

131 Pozri ESLP, Maslák (č. 2) proti Slovenskej republike, žiadost č. 38321/17, rozsudok, 31. marca 2022 (v angličtine).

132 Pozri Oznámenie Slovenskej republiky týkajúce sa vecí Zoltán Varga proti Slovenskej republike (žiadost č. 58361/12), 12. mája 2022 (v angličtine a francúzštine).

133 Pozri ESLP, Zoltán Varga proti Slovenskej republike, žiadost č. 58361/12, rozsudok, 20. júla 2021 (v angličtine a francúzštine).

134 Pozri Oznámenie Slovenskej republiky týkajúce sa vecí Zoltán Varga proti Slovenskej republike (žiadost č. 58361/12), 12. mája 2022 (v angličtine).

135 Pozri Oznámenie úradov (22/12/2022) týkajúce sa vecí Zoltán Varga proti Slovenskej republike (žiadost č. 58361/12), 22. decembra 2022 (v angličtine).

136 Pozri R.R. a R.D. proti Slovenskej republike (v angličtine).

skoprávnom konaní vo všeobecnosti. ESĽP kritizoval postupy slovenského Ústavného súdu, ktorý odmietol zaručiť rovnakú úroveň ochrany kompenzačnému konaniu pripojenému k trestnému konaniu pred vznesením obvinenia voči konkrétnej osobe. Akčný plán na vykonanie tohto rozsudku predložili orgány Výboru ministrov Rady Európy v októbri 2016. Posledné informácie od orgánov týkajúce sa judikatúry Ústavného súdu boli predložené v máji 2021. Pripomienky oddelenia pre výkon rozsudkov boli zaslané vo februári 2022. V súčasnosti sa čaká na revidovaný akčný plán alebo správu.¹³⁷

Opatrenia inštitúcie NHRI na podporu vykonávania rozsudkov európskych súdov

Stredisko pozorne sleduje rozsudky európskych súdov, ktoré sa týkajú Slovenska, konkrétne ESĽP týkajúce sa vecí, kde obeť patrí k zraniteľným skupinám. V tejto súvislosti stredisko víta nepretržité úsilie organizácií občianskej spoločnosti zastupujúcich sťažovateľov vo veciach pred ESĽP, ktoré sa konkrétne týkajú porušovania práv osôb patriacich k zraniteľným skupinám.

Okrem toho stredisko považuje rýchle, úplné a účinné vykonávanie rozsudkov európskych a medzinárodných súdov za dôležitý pilier dobre fungujúceho právneho štátu. Z tohto dôvodu monitoruje výkonnosť Slovenska, pokiaľ ide o vykonávanie rozsudkov ESĽP, prostredníctvom dvoch ďalších objektívnych ukazovateľov v „konceptnom rámci právneho štátu“¹³⁹ a „nástroji na sledovanie právneho štátu“¹⁴⁰. Podľa NHRI majú rozsudky ESĽP veľký potenciál posilniť ochranu ľudských práv a slobôd na vnútroštátnej úrovni. „Konceptný

Vo veci **Maxian a Maxianová proti Slovenskej republike**, ktorá je zásadnou vecou, a v jej nasledujúcich opakujúcich sa veciach týkajúcich sa neprimeranej dĺžky konania, exekučného konania alebo správneho súdneho konania, ktoré skúmajú občianske súdy, bol v roku 2017 predložený aktualizovaný akčný plán. Posledná aktualizovaná správa o činnosti bola predložená v júli 2021. Následne boli v júli 2021 zaslané orgánom pripomienky oddelenia pre vykonávanie. V súčasnosti sa čaká na revidovaný akčný plán alebo správu.¹³⁸

rámec právneho štátu“ a „nástroj na sledovanie právneho štátu“ monitorujú dodržiavanie zásad právneho štátu prostredníctvom sledovania výsledkov krajiny v šiestich vybraných oblastiach vrátane ochrany ľudských práv a základných slobôd. Pre každú oblasť boli starostlivo vybrané ďalšie objektívne ukazovatele na meranie stavu právneho štátu.

Hodnotenie údajov zozbieraných pre každý ukazovateľ je založené na porovnaní s určeným referenčným kritériom vypracovaným pre každý ukazovateľ.

Vykonávanie rozsudkov ESĽP bolo zaradené medzi dôležité ukazovatele, ktoré poukazujú na úroveň ochrany základných ľudských práv a slobôd na Slovensku. Stanovenou referenčnou hodnotou je implementácia všetkých rozsudkov ESĽP. Okrem toho NHRI zaradila aj ďalší ukazovateľ zameraný na monitorovanie výšky odškodnenia, ktoré musí Slovensko zaplatiť na

137 Pozri JAVOR A JAVOROVÁ proti Slovenskej republike (v angličtine).

138 Pozri MAXIAN A MAXIANOVÁ proti Slovenskej republike, (v angličtine).

139 Pim Albers, Lilla Ozoráková, „Konceptný rámec právneho štátu“, december 2022, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva.

140 Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, „nástroj na sledovanie právneho štátu“, k dispozícii na adrese:

100 000 obyvateľov v súvislosti s nedodržiavaním Európskeho dohovoru o ľudských právach (EDLP). Referenčnou hodnotou pre hodnotenie tohto ukazovateľa je priemer Rady Európy na 100 000 obyvateľov.¹⁴¹ Z oboch ukazovateľov vyplýva, že Slovensko nespĺňa referenčné hodnoty a vyžaduje si výrazné zlepšenie. Konkrétne počet neukončených prípadov, ktoré má Slovensko vykonať, presahuje referenčnú hodnotu a výška odškodnenia, ktorú muselo Slovensko zaplatiť na 100 000 obyvateľov za konkrétny rok v súvislosti s nedodržiavaním EDLP, tiež presahuje priemer členských štátov Rady Európy.

Okrem toho je ďalším ukazovateľom monitorujúcim výkonnosť Slovenska v oblasti ochrany ľudských práv a základných slobôd aj ukazovateľ týkajúci sa pomeru medzi počtom porušení EDLP zo strany Slovenska týkajúcich sa zraniteľných skupín a porušení týkajúcich sa všeobecnej populácie. Stanovenou referenčnou hodnotou pre tento ukazovateľ je pomer medzi obetami trestných činov patriacimi k zraniteľným skupinám a celkovými obeťami trestných činov. Podľa hodnotenia tento pomer presahuje referenčnú hodnotu a stav si vyžaduje mierne zlepšenie.

Odporúčania inštitúcie NHRI pre vnútroštátne a regionálne orgány

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva odporúča:

- Vláde Slovenskej republiky, aby urýchlene, v plnom rozsahu a účinne vykonala rozsudky európskych súdov.
- Zástupcovi Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva, aby zvýšil úsilie o účinné informovanie a ďalšiu distribúciu rozsudkov a vecí týkajúcich sa Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva širokej verejnosti.
- Zástupcovi Slovenskej republiky pred Súdnym dvorom EÚ, aby zintenzívil vnútroštátny zber údajov o aktivitách týkajúcich sa konaní a vecí týkajúcich sa Slovenskej republiky pred Súdnym dvorom EÚ, napríklad prostredníctvom každoročnej prípravy informácií o týchto aktivitách.

Umelá inteligencia

Vplyv umelej inteligencie na ľudské práva, demokraciu a právny štát

Stredisko pokračovalo v monitorovaní nových legislatívnych návrhov, opatrení alebo postupov súvisiacich s využívaním umelej inteligencie alebo nových technológií. Stredisko neidentifikovalo žiadne konkrétne návrhy, ktoré by mohli mať negatívny vplyv na právny štát, demokraciu a ľudské práva v krajine. Stredisko by naopak v tejto súvislosti chcelo

vzdvihnúť dobrú prax Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatiky Slovenskej republiky. Prostredníctvom osobitných pracovných skupín ministerstva sa do diskusií okolo prebiehajúcich návrhov regionálnych dohovorov o umelej inteligencii zapojila široká sieť odborníkov vrátane strediska a členov občianskej spoločnosti.

Opatrenia inštitúcie NHRI na riešenie výziev týkajúcich sa používania umelej inteligencie

Stredisko sa zapojilo do konzultácií o regionálnych dohovoroch o umelej inteligencii ako člen pracovných skupín ENNHRI a Equinet pre umelú inteligenciu. Stredisko zaslalo niekoľko odporúčaní pre technické predloženie nultého návrhu znenia Dohovoru Rady Európy o umelej inteligencii, ľudských právach, demokracii a právnom štáte na predloženie ENNHRI na zasadnutí CAI v septembri 2022. Stredisko sa počas roka zúčastňovalo aj na zasadnutiach pracovných skupín ENNHRI a Equinet. Témy diskusií sa točili okolo umelej inteligencie a ľudských práv vrátane zisťovania prípadov algoritmickej diskriminácie.

V júni 2022 sa stredisko zúčastnilo aj na NHRI Academy, ktorú organizovali ENNHRI a ODIHR v albánskej Tirane so zameraním na ľudské práva a umelú inteligenciu.

V nadväznosti na NHRI Academy stredisko uskutočnilo interné budovanie kapacít a diskusiú zameranú na strategické plánovanie s ohľadom na budúce potenciálne prípady algoritmickej diskriminácie v októbri 2022. Stredisko tiež diskutovalo o prehľade ciest, kde môže stredisko zdôrazniť potenciálne výzvy v oblasti ľudských práv v súvislosti s umelou inteligenciou.

Stredisko sa tiež aktívne zúčastnilo ako člen osobitnej pracovnej skupiny pre umelú inteligenciu a osobitnej pracovnej skupiny pre digitálne riadenie z Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatiky SR. Tento člen sa zúčastnil aj na medzinárodnej konferencii „Človek a umelá inteligencia“, ktorú zorganizoval poslanec Európskeho parlamentu za EPP.¹⁴²

Odporúčania inštitúcie NHRI pre vnútroštátne a regionálne orgány

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva odporúča:

- Tvorcom práva a politik na európskej úrovni, aby v pripravovaných návrhoch regionálnych dohovorov o umelej inteligencii zabezpečili ľudskoprávny prístup k umelej inteligencii, a to aj prostredníctvom transparentného a participatívneho zapojenia národných inštitúcií pre ľudské práva a orgánov pre rovnosť a ich reprezentatívnych sietí.
- Príslušným štátnym orgánom, aby zabezpečili, že národné inštitúcie pre ľudské práva a orgány pre rovnosť budú mať značné kapacity na zapojenie sa do ochrany a presadzovania ľudských práv v súvislosti s umelou inteligenciou a ochrany potenciálnych obetí algoritmickej diskriminácie prostredníctvom budovania kapacít, finančnej podpory a výmeny poznatkov a osvedčených postupov. Ďalšie výzvy v oblasti právneho štátu a ľudských práv.

Ďalšie výzvy v oblasti právneho štátu a ľudských práv

Odvolanie vlády Slovenskej republiky a vplyv na vnútroštátne prostredie právneho štátu

Dňa 15. decembra 2022 bola vláde vyslovená nedôvera parlamentom¹⁴³ v súlade s článkom 114 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“)¹⁴⁴ v spojení s článkom 88 ústavy.¹⁴⁵

Po odvolaní vlády prezidentkou dňa 16. decembra 2022¹⁴⁶ prezidentka poverila vládu výkonom obmedzených ústavných¹⁴⁸ právomocí¹⁴⁹ až do vymenovania novej vlády.¹⁵⁰ Vláda teda v súčasnosti môže vykonávať svoje funkcie len v rozsahu výslovne a taxatívne vymedzenom ústavou, pričom niektoré z týchto právomocí podliehajú súhlasu prezidentky.

Zmeny ústavy týkajúce sa volebného obdobia parlamentu

V januári 2023 parlament prijal ústavný zákon¹⁵¹, ktorým sa zavádza nový mechanizmus predčasného ukončenia volebného obdobia parlamentu. Zatiaľ čo predtým sa už trikrát stalo, že volebné obdobie parlamentu bolo skrátené ústavným zákonom¹⁵², v ústave to nebolo výslovne upravené. Ústavný súd to označil za nesúlad s ústavou.¹⁵³

Prijatý ústavný zákon zavádza v čl. 73 ods. 3 ústavy len možnosť, aby si národná rada sama (nie na základe rozhodnutia prezidenta, ako to už ustanovuje čl. 102 ods. 1 písm. e) ústavy)¹⁵⁴ skrátila vlastné volebné obdobie na základe uznesenia prijatého najmenej trojpätinovou

143 Národná rada Slovenskej republiky, „Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vyslovenie nedôvery vláde Slovenskej republiky“ (parlamentná tlač č. 1334). Hlasovanie o návrhu na vyslovenie nedôvery vláde“, 15. decembra 2022 (v slovenčine); Národná rada Slovenskej republiky, „Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vyslovenie nedôvery vláde Slovenskej republiky“ (v slovenčine).

144 Podľa článku 114 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky: „Vláda je za výkon svojej funkcie zodpovedná Národnej rade Slovenskej republiky. Národná rada Slovenskej republiky jej môže kedykoľvek vysloviť nedôveru.“

145 Podľa článku 88 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky: „1. Návrh na vyslovenie nedôvery vláde Slovenskej republiky alebo jej členovi preukazuje Národná rada Slovenskej republiky vtedy, keď o to požiada najmenej pätina jej poslancov. 2. Na vyslovenie nedôvery vláde Slovenskej republiky alebo jej členovi je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých poslancov.“

146 Pozri „Rozhodnutie prezidentky Slovenskej republiky č. 231-2022-OP zo 16. decembra 2022“, „Prezidentka odvolala vládu Eduarda Hegera“, tlačová správa, 16. decembra 2022 (v slovenčine).

147 Podľa článku 115 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky: „Ak Národná rada Slovenskej republiky vyslovi vláde nedôveru, alebo ak zamietne jej návrh na vyslovenie dôvery, prezident Slovenskej republiky vládu odvolá.“

148 Ústavné právomoci (podľa čl. 119 Ústavy Slovenskej republiky sa odlišujú od právomocí, ktoré vláde Slovenskej republiky vyplývajú z bežných noriem s mocou zákona.

149 Vláda Slovenskej republiky môže napríklad rozhodovať o návrhoch zákonov; o nariadeniach vlády; o návrhu štátneho rozpočtu a štátneho finančného účtu alebo o medzinárodných zmluvách Slovenskej republiky, ktorých dojednaním vládu Slovenskej republiky poveril prezident Slovenskej republiky.

150 Podľa čl. 115 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky prezident Slovenskej republiky poveruje vládu výkonom jej právomocí do vymenovania novej vlády len v rozsahu ustanovenom v čl. 119 písm. a), b), e), f), m), n), o), p) a r). V prípade výkonu právomocí podľa čl. 119 písm. m), ktoré sa týkajú vymenúvania a odvolávania ďalších štátnych funkcionárov v prípadoch ustanovených zákonom a troch členov Súdnej rady Slovenskej republiky, a písm. r), ktoré sa týkajú ďalších vecí ustanovených zákonom, sa v každom prípade vyžaduje predchádzajúci súhlas prezidenta Slovenskej republiky. Napríklad podľa čl. 119 písm. r) Ústavy Slovenskej republiky môže vláda rozhodnúť o použití skráteného legislatívneho konania podľa § 89 ods. 1 zákona č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

151 Pozri Ústavný zákon č. 24/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov (Časová verzia predpisu účinná od 26.01.2023), január 2023 (v slovenčine).

152 Pozri Ústavný zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 70/1994 Z. z. o skrátení volebného obdobia Národnej rady Slovenskej republiky, 17. marca 1994 (v slovenčine), ústavný zákon č. 82/2006 Z. z. o skrátení volebného obdobia Národnej rady Slovenskej republiky, 9. februára 2006 (v slovenčine), ústavný zákon č. 330/2011 Z. z. o skrátení volebného obdobia Národnej rady Slovenskej republiky, 13. októbra 2011 (v slovenčine).

153 Pozri nálež Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 7. júla 2021, vec č. PL. ÚS 7/2021-150, júl 2021, (v slovenčine).

154 Článok 102 ods. 1 písm. e) obsahuje štyri typy tzv. antiblokačných mechanizmov (prevažne v súvislosti s nečinnosťou Národnej rady), na základe ktorých môže prezident rozpuštiť Národnú radu Slovenskej republiky.

väčšinou všetkých poslancov.¹⁵⁵ Vzhľadom na súčasný politický diskurz bol tento nový mechanizmus vnímaný ako nevyhnutný krok na odblokovanie systému, ktorý doteraz absentoval.

Parlament následne prijal aj uznesenie, ktorým skrátil svoje volebné obdobie do 30. septembra 2023, keď sa uskutočnia predčasné voľby do parlamentu.¹⁵⁶

Neúspešné referendum a predchádzajúci nález Ústavného súdu

Dňa 21. januára 2023 sa na Slovensku konalo referendum o možnosti predčasného ukončenia volebného obdobia parlamentu na základe referenda alebo uznesenia parlamentu.

Pôvodná petícia predložená občanmi v auguste 2022 obsahovala dve otázky, prvá sa týkala zmeny ústavy zavádzajúcej možnosť skrátenia volebného obdobia parlamentu

na základe referenda alebo uznesenia parlamentu, druhá otázka sa týkala výslovného príkazu vláde, aby bezodkladne podala demisiu. Stredisko vnímalo pokusy o zavedenie explicitného príkazu na odstúpenie vlády na základe petície občanov ako negatívny vplyv na systém brzd a protiváh a uvítalo, že sa prezidentka pred vyhlásením referenda obrátila na Ústavný súd.

Podľa Ústavného súdu, ak by bolo referendum platné a návrh v ňom prijatý (s príkazom, aby vláda okamžite podala demisiu), zasahovalo by to do ústavnej úpravy vzťahu medzi vládou a parlamentom. Nie v podobe zmeny všeobecného pravidla, ale ako jednorazové porušenie platných ústavných pravidiel a zásah do ústavnej úpravy v čl. 1 ods. 1 ústavy.¹⁵⁷ Druhá otázka nebola uznaná za protiústavnú a prezidentka vyhlásila referendum o tejto otázke.¹⁵⁸ Referendum však bolo neúspešné podľa čl. 98 ústavy¹⁵⁹, keďže sa ho zúčastnilo len 1 193 198 oprávnených voličov.¹⁶⁰

Odporúčania inštitúcie NHRI pre vnútroštátne a regionálne orgány

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva odporúča:

- Národnej rade Slovenskej republiky, aby zabezpečila participatívny proces pri tvorbe zákonov, a to v súvislosti s návrhmi na zmenu ústavy, prostredníctvom zapojenia širšieho okruhu subjektov do diskusie o návrhu, napríklad akademických odborníkov, občianskych združení alebo iných relevantných subjektov.
- Národnej rade Slovenskej republiky, aby nemenila ústavu prostredníctvom predkladania pozmeňujúcich návrhov počas druhého čítania návrhu ústavného zákona v legislatívnom procese.
- Poslancom Národnej rady Slovenskej republiky, aby sa zdržali neustálych a kontinuálnych pokusov o novelizáciu ústavy bez toho, aby takýto návrh alebo novelu dostatočne odôvodnili v dôvodovej správe.

155 Článok 84 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky.

156 Pozri Uznesenie Národnej rady Slovenskej republiky č. 1958 o skrátení volebného obdobia Národnej rady Slovenskej republiky, tlač č. 1429, 31. januára 2023 (v slovenčine).

157 Pozri nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 26. októbra, vec č. PL. ÚS 11/2022, ods. 87-88, november 2022, (v slovenčine).

158 Pozri Rozhodnutie prezidentky Slovenskej republiky č. 363/2022 Z. z. o vyhlásení referenda, 4. novembra 2022 (v slovenčine).

Prezidentka vyhlási referendum na 21. januára 2023^{*)}, tlačová správa, 3. novembra 2022, (v slovenčine).

159 Podľa článku 98 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky „Výsledky referenda sú platné, ak sa na ňom zúčastnila nadpolovičná väčšina oprávnených voličov a ak bolo rozhodnutie prijaté nadpolovičnou väčšinou účastníkov referenda.“

160 „Referendum 2023: Výsledky referenda zosumarizoval Štatistický úrad SR plne elektronicky v priebehu 3 hodín“, 22. januára 2023, k dispozícii v slovenčine tu.

Príloha 1 - Odporúčania Slovenského národného strediska pre ľudské práva

Odporúčania	Boli implementované?	Komentáre:
Odporúčania Slovenského národného strediska pre ľudské práva zo správy ENNHRI		
Vplyv správy o stave právneho štátu z roku 2021		
Európskym tvorcom politik, aby aktívne spolupracovali so štátnymi orgánmi na podpore nezávislého monitorovania stavu právneho štátu, ktoré vykonáva stredisko.	Áno	Návšteva komisára EÚ pre spravodlivosť ¹ Návšteva Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru. ²
Štátnym orgánom, vrátane Úradu vlády SR, zvýšiť transparentnosť a participatívny proces pri tvorbe návrhov opatrení na zlepšenie v oblasti právneho štátu, a to aj v kontexte činnosti osobitných pracovných skupín zriadených na prácu vo vybraných oblastiach súvisiacich s právnym štátom, a zabezpečiť zapojenie príslušných zainteresovaných strán vrátane zástupcov NHRI a príslušných organizácií občianskej spoločnosti.	Nie	
Štátnym orgánom, aby v súvislosti s aktivitami na zvyšovanie povedomia o európskom mechanizme právneho štátu plne informovali aj o úlohe iných inštitúcií vrátane NHRI a organizácií občianskej spoločnosti.	Nie	

1 Právny štát ako hodnota, ktorú treba chrániť <https://www.snsip.sk/aktuality/pravny-stat-ako-hodnota-ktoru-treba-chronit/>. Počas návštevy komisára EÚ pre spravodlivosť sme sa zúčastnili diskusie organizovanej zastúpením EK na Slovensku. Diskutovali sme o súčasných výzvach týkajúcich sa právneho štátu a o kľúčovom pilieri právneho štátu - fungovaní súdnictva, korupcii, slobode médií, ako aj o brzdoch a protiváhach.

2 Návšteva Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru - <https://www.snsip.sk/aktuality/navsteva-europskeho-hospodarskeho-a-socialneho-vyboru/> stretli sme sa so zástupcami ad hoc skupiny Základné práva a právny štát Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru, aby sme informovali o našich aktivitách týkajúcich sa ochrany základných práv, ako aj právneho štátu.

Nezávislosť a účinnosť NHRI

<p>Vláde SR, aby novelizáciou príslušných právnych predpisov zriadila stredisko ako povinný subjekt na pripomienkovanie legislatívnych návrhov</p>	<p>Nie</p>	
<p>Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, aby zvýšilo úsilie o dosiahnutie plného súladu strediska s parížskymi zásadami a zapojilo Stredisko do 10 diskusií o možných legislatívnych zmenách právneho a inštitucionálneho rámca strediska, vrátane zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva</p>	<p>Nie</p>	<p>Ministerstvo spravodlivosti vydalo štvrtú Správu o plnení Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike, v ktorej sa uvádza, že v budúcnosti sa plánuje intenzívnejšia spolupráca so SNCHR.³</p>
<p>Ministerstvu spravodlivosti SR, aby posilnilo nezávislosť a účinnosť strediska tým, že bude klásť väčší dôraz na všeobecnú povinnosť príslušných subjektov spolupracovať so strediskom vo všetkých oblastiach jeho pôsobnosti, vrátane výslovného poverenia strediska žiadať od príslušných štátnych subjektov reakciu na stanoviská a odporúčania strediska</p>	<p>Nie</p>	<p>Stredisko nemá výslovný mandát na to, aby od príslušných štátnych subjektov požadovalo reakciu na svoje stanoviská a odporúčania</p>

³ Správa o plnení Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike, <https://rokovania.gov.sk/download.dat?id=-230599663270423DA2903E8405053BA2-58C40EFF8F3F878F061021612B664BE1>.

Obhajcovia ľudských práv a priestor občianskej spoločnosti

<p>Zamerať sa na doplnenie legislatívnych opatrení zameraných na zvýšenie podpory a bezpečnosti novinárov a obhajcov ľudských práv, ako aj organizácií občianskej spoločnosti prijatím ďalších opatrení zameraných na zvyšovanie povedomia a informovanosti o práci obhajcov ľudských práv, ako aj na lepšie monitorovanie prípadov ohrozenia.</p>		<p>V roku 2021 vydalo Ministerstvo kultúry SR predbežnú informáciu o začatí legislatívnych prác na ústavnom zákone o slobode médií. Zákon zatiaľ nebol navrhnutý.⁴ Pokiaľ ide o OOS, neexistuje žiadny osobitný systém na oznamovanie a monitorovanie hrozieb alebo útokov na aktivistov a obhajcov práv OOS.⁵</p>
<p>Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny SR a ostatným vnútroštátnym orgánom spravujúcim grantové schémy pre občianske spoločnosti, aby zabezpečili, že finančné prostriedky pre organizácie občianskej spoločnosti dostupné z grantových schém spravovaných na národnej úrovni budú rovnako dostupné pre všetky organizácie občianskej spoločnosti bez ohľadu na to, či pracujú na citlivých témach.</p>	<p>Nie</p>	<p>V minulom roku neboli vykonané žiadne legislatívne zmeny s cieľom zmeniť systém financovania, ktoré by sa týkali tohto odporúčania.⁶</p>
<p>Vláde Slovenskej republiky, aby implementovala príslušné medzinárodné a regionálne ľudskoprávne štandardy týkajúce sa ochrany obhajcov ľudských práv.</p>	<p>Nie</p>	

4 PI/2021/186 Návrh ústavného zákona o slobode médií <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/PI/2021/186> informácia sa nachádza v časti týkajúcej sa odporúčaní EK - ministerstvo kultúry nemôže vzhľadom na súčasnú politickú situáciu predvídať termín predloženia návrhu ústavného zákona.

5 2022 Správa o charte z roku 2022 - príspevky od členských štátov - Slovensko, s. 3 https://commission.europa.eu/system/files/2022-12/2022_charter_report_-_input_from_member_states_-_slovakia.pdf Podľa správy možno hrozby a útoky nahlásiť Policajnému zboru SR alebo ktorejkoľvek prokuratúre. Slovenská republika nemá skúsenosti s prípadmi, keď by bola zabezpečená samostatná a osobitná ochrana organizácií občianskej spoločnosti alebo obhajcov ľudských práv. Podpora obetiam sa poskytuje podľa zákona o právach obetí.

6 Zákon č. 544/2021O Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2010/544/>.

Brzdy a protiváhy

<p>Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky a ďalším príslušným orgánom vykonať preventívnu analýzu návrhov na zmenu Ústavy Slovenskej republiky z hľadiska možných účinkov týchto zmien na výkon ľudských práv a základných slobôd pred zavedením ustanovení obmedzujúcich právomoci vybraných orgánov, ktoré majú vplyv na systém brzd a protiváh.</p>	Nie	V roku 2022 nebola navrhnutá žiadna takáto zmena ústavy. ⁷
<p>Vláde Slovenskej republiky a Národnej rade Slovenskej republiky, aby zlepšili participačný proces, vrátane posilnenia a väčšej pozornosti venovanej konzultáciám so širším okruhom osôb a systematickejšiemu zapájaniu relevantných zainteresovaných strán, vrátane NHRI, do tvorby a prípravy právnych predpisov a politických dokumentov.</p>	Nie	
<p>Národnej rade Slovenskej republiky, aby sa zdržala neustálych, rýchlych a svojvoľných zmien Ústavy Slovenskej republiky, ktoré by mohli spôsobiť nestabilitu právneho poriadku a spochybniť systém brzd a protiváh.</p>	Nie	Od 1. januára 2022 do 31. januára 2023 bolo predložených devätnásť návrhov na zmenu ústavy.

⁷ Ústavný nález z decembra 2022 o zrušení finančnej podpory rodín navrhnutý MF a prijatý parlamentom v zrýchlenom legislatívnom konaní. V tomto prípade sa sporná právna úprava prerokovala v skrátanom legislatívnom konaní, čím došlo k obidniu relevantných subjektov (Rada pre rozpočtovú zodpovednosť, samospráva) pri pripomienkovaní predmetnej právnej úpravy. V súvislosti so skrátaným legislatívnym konaním Ústavný súd poznamenal, že použitie skrátaného alebo zrýchleného prerokovania návrhu systémových zmien s cieľom vyhnúť sa inak potrebnej zmyslupnej diskusii kritizovala Benátska komisia, ktorá ho považuje za zásah do princípov právneho štátu, pokiaľ ide o zásady transparentnosti, inkluzivnosti, demokratickej legitimity a zodpovednosti (s odkazom na stanoviská Benátskej komisie č. 845/2016, č. 891/2017, č. 1050/2021, č. 930/2018). Rozhodnutie Ústavného súdu o prorodinnom balíku (PL. ÚS 13/2022) z 13. decembra 2022: https://www.ustavnysud.sk/ussr-intranet-portlet/docDownload/91100f87-7974-4b32-86b8-62f0dd03167f/Rozhodnutie%20-%20N%C3%A1lez%20PL.%20-%20C3%9AS%2013_2022.pdf.

Fungovanie súdneho systému		
Ministerstvu spravodlivosti SR a ďalším relevantným subjektom, aby pokračovali v úsilí pri získavaní usmernení od príslušných regionálnych poradných orgánov v oblasti súladu navrhovaných zmien a reforiem s európskymi normami.	Čiastočne	V súčasnosti pripravované reformy týkajúce sa súdnej mapy prebiehajú v súlade s odporúčaniami vydaným CEPEJ. ⁸
Ministerstvu spravodlivosti SR zabezpečiť, aby navrhované reformy legislatívnych a nelegislatívnych opatrení boli pripravované a vytvárané transparentným spôsobom s účinnými participatívnymi procesmi, vrátane konzultácií s relevantnými národnými zainteresovanými stranami, ako sú NHRI, organizácie občianskej spoločnosti, akademici a nezávislí experti, ako aj aby im predchádzalo hodnotenie vplyvu.	Nie	Napríklad novela zákona o verejnom ochrancovi práv Slovenskej republiky bola v medziparlamentnom konaní od 20. júna 2022 do 11. júla 2022. Vyhodnotenie pripomienok prebiehalo od 12. júla 2022 do 19. augusta 2022. Zo 66 pripomienok bolo 30 akceptovaných a 7 čiastočne akceptovaných. ⁹
Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, aby zabezpečilo úplné a transparentné zapracovanie pripomienok relevantných národných subjektov k navrhovaným reformám.	Nie	Pripomienky k legislatívnym reformám týkajúcim sa reformy súdnej mapy sa od 4. októbra 2021 stále vyhodnocujú. ¹⁰
Sloboda médií, pluralita a bezpečnosť novinárov		
Ministerstvu kultúry Slovenskej republiky, aby bez zbytočného odkladu dokončilo práce na príprave a prijatí ústavného zákona o zvýšení bezpečnosti novinárov, ako aj rozšírilo participatívny proces tvorby ústavného zákona.	Nie	Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky už vydalo predbežnú informáciu o začiatku legislatívnych prác na ústavnom zákone o slobode médií. Pripomienky k predbežným informáciám boli prípustné v auguste 2021 (doteraz neboli zaregistrované žiadne pripomienky k procesu). ¹¹

8 Reforma súdnej mapy https://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/Reforma_sudnej_mapy_na_citanie.pdf

9 LP/2022/336 Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2022/336_Vysledky_hodnotenia - [https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/505/pripomienky/zo-braz](https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy?p_p_id=processDetail_WAR_portlet&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&processDetail_WAR_portlet_sel_fileCooaddr=COO.21451000.3).

10 Legislatívne konanie LP/2021/505, Zoznam pripomienok: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/505/pripomienky/zo-braz>.

11 PI/2021/186 Návrh ústavného zákona o slobode médií <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/PI/2021/186> Ako sme uviedli v časti týkajúcej sa odporúčaní EK - ministerstvo kultúry vzhľadom na súčasnú politickú situáciu nedokáže predvídať termín predloženia návrhu ústavného zákona.

Všetkým verejným činiteľom, aby sa zdržali legislatívnych praktík obťažovania, ako je využívanie strategických žalôb proti účasti verejnosti alebo prípadov hanobenia novinárov.	Žiadne právne predpisy a údaje	Slovenská republika nemá žiadne štatistiky týkajúce sa strategických žalôb proti verejnej účasti. Pokiaľ ide o trestné konania, v poslednej dobe nebolo zaznamenané žiadne odsúdenie novinára. ¹²
Orgánom činným v trestnom konaní, aby upustili od praktík využívajúcich trestnoprávne postupy s cieľom odradiť novinárov od spravodajskej činnosti, a aby urýchlili, nestranne, nezávisle a účinne vyšetrovali všetky trestné činy proti novinárom a aby sa štátne orgány aktívne podieľali na prevencii útokov na novinárov.	Nie	Ministerstvo kultúry v odpovedi na našu žiadosť o informácie uviedlo, že ochrana novinárov má byť súčasťou novej stratégie boja proti kriminalite. ¹³
Korupcia		
Vláde SR, aby podnikla aktívne kroky na implementáciu odporúčaní medzinárodných a regionálnych organizácií a orgánov vrátane GRECO a zapojila do tohto procesu relevantné zainteresované strany vrátane NHRI a organizácií občianskej spoločnosti.	Nie	Stredisko opakuje zistenia správy skupiny GRECO uverejnenej 19. januára 2022, v ktorej skupina GRECO dospela k záveru, že Slovenská republika uspokojivo vykonala len dve z dvadsaťjeden odporúčaní vydaných v správe z piateho kola hodnotení. ¹⁴
Verejne činným osobám prezentovať dobrú prax a dosiahnuté výsledky pri informovaní verejnosti s cieľom zvýšiť dôveru verejnosti v štátne orgány a vytvárať kultúru nulovej tolerancie voči korupcii.	Čiastočne	Podľa správy úradu na ochranu oznamovateľov za rok 2021 (zverejnenej v roku 2022) sa uskutočnili aktivity na informovanie verejnosti vrátane informačnej kampane. ¹⁵

¹² Európska správa o právnom štáte, 3. vydanie, príspevky od Slovenskej republiky, s. 34 – 35 https://commission.europa.eu/system/files/2022-07/sk_rule_of_law_report_2022_-_final.pdf.

¹³ Ministerstvo kultúry navrhlo, aby metodika policajných postupov pri ochrane novinárov pri rizikových udalostiach, ako aj mechanizmus monitorovania útokov na novinárov boli zahrnuté do Stratégie prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v SR do roku 2028.

¹⁴ GRECO, Správa o plnení odporúčaní, piate kolo hodnotení <https://rm.coe.int/ffth-evaluation-round-preventing-corruption-and-promoting-integrity-1/1680a5357b>.

¹⁵ Správa o činnosti Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti za rok 2021, s. 61 a nasledujúce <https://www.oznamovatelia.sk/wp-content/uploads/2022/08/vyrocnna-sprava-uradu-na-ochranu-oznamovatelov.pdf>; v roku 2022 sme vyškolili 1 766 ľudí a uskutočnili takmer 30 školení <https://www.oznamovatelia.sk/za-rok-2022-sme-zaskolili-1766-ludi-a-viedli-takmer-30-skoleni/>.

Vplyv opatrení prijatých v reakcii na COVID-19 na vnútroštátne prostredie právneho štátu

<p>Vláde SR a príslušným štátnym orgánom pri prijímaní opatrení v boji proti pandémie COVID-19 zabezpečiť ich dostupnosť a zrozumiteľnosť pre širokú verejnosť.</p>	<p>Áno</p>	<p>Ministerstvo hospodárstva SR pre vás pripravilo interaktívny a ľahko použiteľný prehľad všetkých ekonomických opatrení, ktoré sú reakciou vlády SR na dôsledky krízovej situácie spôsobenej šírením ochorenia COVID-19.¹⁶</p>
<p>Vláde SR vytvoríť kompenzačné nástroje, ktoré minimalizujú ekonomické vplyvy obmedzení základných práv a slobôd prijatých v súvislosti s pandemiou COVID-19 na zraniteľné skupiny obyvateľstva a zvýšiť podporu z už existujúcich nástrojov.</p>	<p>Čiastočne</p>	<p>Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR poskytlo humanitárnu pomoc fyzickým a právnickým osobám počas trvania mimoriadnej situácie spôsobenej pandemiou koronavírusu.¹⁷</p>
<p>Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu SR, aby bez zbytočného odkladu v spolupráci so strediskom a zainteresovanými subjektmi a zástupcami ohrozených skupín vypracovalo štúdiu o negatívnych vplyvoch opatrení v reakcii na COVID-19 na deti a vypracovalo plán na zmiernenie negatívnych dlhodobých vplyvov vrátane vplyvov na duševné zdravie detí.</p>	<p>nie</p>	

¹⁶ Ministerstvo hospodárstva: ekonomické opatrenia: <https://podnikame.mhsrc.sk/>.

¹⁷ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky: Humanitárna pomoc: <https://www.employment.gov.sk/sk/koronavirus-pracovna-socialna-oblast/humanitarna-pomoc/>.

Príloha 2 – Prípady Európskeho súdu pre ľudské práva proti Slovensku

Tabuľka 1 – Rozhodnuté prípady

Číslo žiadosti	Vec	Dátum vydania	Predmet veci	Link
43932/19, 43995/19	Katona a Závorský proti Slovenskej republike	9. februára 2023	Článok 1 AP 1 – pokojné užívanie majetku	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-222915
25436/21	Adamčo proti Slovenskej republike	9. februára 2023	Článok 6 ods. 1 – týkajúci sa nepri- meranej dĺžky trest- noprávných konaní	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-222924
40124/21	Janočková proti Slovenskej republike	9. februára 2023	Článok 6 ods. 1 – týkajúci sa ne- primeranej dĺžky občianskoprávných konaní	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-222925
63962/19	M.B. A ďalší proti Slovenskej republike (č. 2)	7. februára 2023	Článok 3 – účinné vyšetrenie - procesný aspekt, článok 3 Ponižujúce zaobchádzanie, ne- ľudské zaobchádzanie - hmotnoprávny aspekt, článok 14+3 zákaz diskriminácie a vyšetrenie – procesný aspekt – orgány nevyšetřili možné rasistické motívy	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-223108
7286/16	Potoczka a Adamčo proti Slovenskej republike	12. januára 2023	Článok 8 súkromný život - súdny príkaz povoľujúci odpočú- vanie telefónu počas trestného konania bez odôvodnenia, ktorý nie je v súlade s vnútroštátnym právom, článok 13 nedostatok účin- ného prostriedku nápravy	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-222143

28081/19; 29664/19	Vasaráb a Paulus proti Slovenskej republike	15. decembra 2022	Porušenie článku 6 ods. 1 práva na spravodlivý proces - spravodlivé vypočutie, článku 6 ods. 3 písm. d) práva na obhajobu	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-221525
20913/21	Kurcáb proti Slovenskej republike	15. decembra 2022	Článok 6 ods. 1 neprimeraná dĺžka reštitučného kona- nia (občianskopráv- neho) a článok 13 chýbajúci účinný prostriedok	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-221636
7918/19, 43062/20	Balogh a ďalší proti Slovenskej republike	15. septembra 2022	Pripustenie revízie rozsudku zo 16. decembra 2021	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-219129
37574/19	P. H. proti Slovenskej republike	8. septembra 2022	Procesný aspekt článku 2, hmot- noprávny aspekt článku 2	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-219068
81292/17	Chocholáč proti Slovenskej republike	7. júla 2022	Článok 8 súkromný život	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-218459
55617/17	BTS Holding, a.s. proti Slovenskej republike	30. júna 2022	Článok 1 AP1 pokojné užívanie majetku	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-218080
58359/12 27787/16 67667/1	Haščák proti Slovenskej republike	23. júna 2022	Článok 8 - rešpektov- vanie súkromného a rodinného života	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-217805
52505/20, 52832/30	Pjonteková a Petejová proti Slovenskej republike	23. júna 2022	Článok 6 ods. 1 - neprimeraná dĺžka občianskoprávneho konania	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-218024
20877/19	Adamčo proti Slovenskej republike (č. 2)	2. júna 2022	Článok 6 ods. 1 - občianskoprávne konanie	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-217446
38321/17	Maslák proti Slovenskej republike	31. marca 2022	Článok 8 - súkrom- ný a rodinný život	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-216775

8116/19	Klačanová proti Slovenskej republike	31. marca 2022	Článok 6 ods. 1 neprimeraná dĺžka reštitučného (občianskoprávneho) konania a článok 13 chýbajúci účinný prostriedok nápravy	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-216721
32084/19	Al Alo proti Slovenskej republike	10. februára 2022	Článok 6 ods. 1 Trestný zákon a článok 6 ods. 3 písm. d)	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-215746
40132/16	Salmanov proti Slovenskej republike	20. januára 2022	Článok 5 ods. 1 nezákonné zadržanie vo vyšetrovacej väzbe, článok 5 ods. 5	https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-215174

Tabuľka 2 – Urovnanie sporu z mierom

Číslo žiadosti:	Vec
21763/22	Hradečná proti Slovenskej republike
22232/22	Machovčiak proti Slovenskej republike
24694/22	Varchula a ďalší proti Slovenskej republike
23973/22	Magát proti Slovenskej republike
28236/22	Tomášek & Partners, s.r.o. a Tomášek proti Slovenskej republike
14926/22	Bpt Leasing, a.s. proti Slovenskej republike
16123/22	Novastyl s.r.o. proti Slovenskej republike
10212/22	Bardúnová proti Slovenskej republike
55491/21	Pavleje proti Slovenskej republike
59360/21	Banykó proti Slovenskej republike
57667/21; 110/22; 988/22	Mravcová a ďalší proti Slovenskej republike
57315/21	Juriš proti Slovenskej republike
58228/21	Sisák proti Slovenskej republike
52357/21; 53040/21; 53479/22	Sand, s.r.o. proti Slovenskej republike
14099/18	M.H. a ďalší proti Slovenskej republike
52518/21	Križan proti Slovenskej republike
49457/21	Cirkevný zbor evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku
38811/21	Brychta proti Slovenskej republike
38558/21	Mikolaj proti Slovenskej republike
42497/21	Klein proti Slovenskej republike
43450/21	Lini s.r.o. proti Slovenskej republike
46924/21	BPT Leasing, a.s. proti Slovenskej republike
34436/21	Hajdu proti Slovenskej republike
34479/21	Grauberd proti Slovenskej republike

9 788099 917768